

Vanja Øyrås

leserSørvis

LESERSØRVISHÅNDBOK

Vanja Øyrås

leserSørvis

LESERSØRVISHÅNDBOK

Boka er utgitt av Telemark fylkesbibliotek med støtte fra
Nasjonalbiblioteket, Telemark, Skien 2017
2. opplag 2017
3. opplag 2021, utgitt av Viken fylkesbibliotek, Kjeller 2021

Tekst: Vanja Øyrås
Illustrasjoner: Karine Tallaksen
Omslagsdesign: Karine Tallaksen
Layout: Zoom Grafisk AS
Trykk: Zoom Grafisk AS
ISBN 978-82-692515-0-0

Innhold

En hilsen fra Joyce Saricks	5
Forord	6
Takk	7
Innledning	8
Hvordan bruke denne håndboka	8
Kapittel 1: Appellfaktorer	10
Appellfaktorer	12
Kombinasjonen av appellfaktorer	12
Metode og intuisjon	13
Read alikes	13
Hvorfor bruke appellfaktorer i formidlingen?	14
Lesersørvis og formidlingsrollen	15
Gjennomgang av de seks appellfaktorene	16
Tempo	16
Karakterer	18
Tone	18
Bakgrunnsramme	19
Hendelsesforløp	20
Språk	20
Appellfaktorer og nye leseforslag for låneren	21
Appellfaktorer som inngang til breddeformidling	23
Kom i gang!	24
Kapittel 2: Lesersørvissamtalen	26
Definisjon	28
Samtale eller intervju?	28

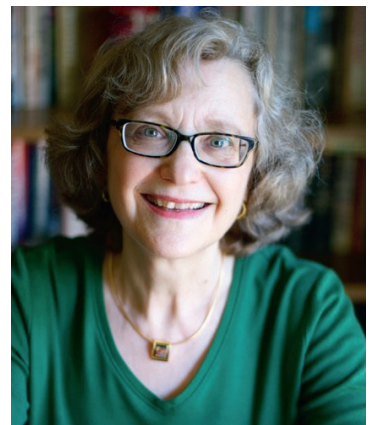
Forbered deg til samtale om bøker	28
Lesersørvissamtalen: 4 trinn	30
Trinn 1: Start en lesersørvissamtale	30
Trinn 2: Få låneren til å snakke om bøker, og samle appellfaktorer	31
Trinn 3: Foreslå bøker for låneren	33
Trinn 4: Avslutt og følg opp samtalen	34
Spesielle situasjoner	35
Litterær speed-dating	37
Kapittel 3: Verktøykassa: Referanseverktøy	38
Referanseverktøy	40
Bygg egne referanseverktøy	41
Kapittel 4 Verktøykassa: Bli kjent med samlingen!	42
HURTIGLES – Hvordan lese en bok på 10 minutter?	44
Anmeldelser	48
Rutiner for påfyll	53
Læringsnettverk	54
Sjangerlære	55
Kapittel 5: Bokbeskrivelser	58
Hvorfor skrive bokbeskrivelser?	60
Hva kjennetegner en bokbeskrivelse?	61
Hvordan skrive en bokbeskrivelse?	63
Kapittel 6: Den indirekte samtalen	68
Brosjyre med bokbeskrivelser	70
Utstillinger	72
Kapittel 7: Kom i gang med lesersørviss!	76
Kom i gang med lesersørviss!	78
Håndbokas kilder og mulighet til videre fordypning	79

En hilsen fra Joyce Saricks

When Nancy Brown and I first wrote about our experiences creating a Readers' Advisory department at our library, we knew that the principles would translate to other library situations, with each library making it their own. We had no idea the translation would be literal! Welcome, Norway, to the community of readers' advisors.

Although I can't read Norwegian, I'm sure this book is full of advice that will help you improve your readers' advisory skills and create an atmosphere in your libraries where readers are comfortable talking about and sharing books - stories, really, whether in print, audio, or video. Doing Readers' Advisory is a mindset: we're listening for readers to tell us what they enjoy and we're offering titles that might work for them. It's patron-centered, and it's all about possibilities. About setting up long-term relationships with readers. About making the offering of suggestions part of our routine. About becoming familiar with authors and titles readers love, even if they aren't our favorites. About sharing the pleasure all readers find in the stories they enjoy.

I don't think any aspect of library work is as intellectually satisfying and personally rewarding as is doing Readers' Advisory. Not to mention fun. I hope you will discover the same satisfactions and pleasures that I have found doing Readers' Advisory for more than 30 years.

Read, enjoy, and share the pleasure.
Joyce Saricks

Forord

«Kan du hjelpe meg å finne en god bok?»

Har du noen gang fått dette spørsmålet fra en låner, og det viser seg at låneren liker å lese noe helt annet enn det du vanligvis gjør?

Lesersørvís gir deg som bibliotekansatt de redskapene du trenger for å samtale med den enkelte låner på biblioteket, og for å utarbeide leseforslag basert på lånerens interesser og tidligere lesing.

Lesersørvís startet som et prosjekt hos Telemark fylkesbibliotek i 2014. Prosjektideen ble til da fylkesbiblioteksjef Tove Fjerdingsstad tok etterutdanning ved Det Informationsvidenskabelige Akademi i København (IVA). På pensum stod boka til Joyce Saricks, *Readers' Advisory Service in the Public Library*. Readers' Advisory er kort fortalt en tjeneste der den bibliotekansatte gjennom samtale foreslår bøker som låneren kan lese, enten direkte (gjennom leseforslag), eller indirekte (gjennom å skrive om bøker og stille dem ut). Boka gir en samlet fremstilling av hvordan de jobber med Readers' Advisory i flere amerikanske folkebibliotek.

Fjerdingsstad kontaktet Joyce Saricks for å høre om hun ville bistå i prosessen med å skape en norsk utgave av Readers' Advisory, noe Saricks takket ja til. På bakgrunn av dette søkte Telemark fylkesbibliotek om midler fra Nasjonalbiblioteket for å utvikle lesersørvís.

Jeg startet i jobben som litteraturformidler ved fylkesbiblioteket i Telemark høsten 2014, og lesersørvís-prosjektet var en av arbeidsoppgavene som lå og ventet. Prosjektet ble starten på en reise i litteraturformidling, og etter kort tid var jeg på vei til Chicago. Dette er hovedområdet for Readers' Advisory, og takket være Saricks fikk jeg møte kjente aktører innen faget. Deling av kunnskap står høyt blant bibliotekene i USA, og kontaktene jeg fikk på denne turen har vært uvurderlige for arbeidet med å utforme lesersørvís.

Tilbake i Telemark utviklet jeg en kursrekke bestående av syv kursdager, hvor vi introduserte bibliotekansatte for lesersørvís. Siden den gang har det blitt hold kurs i store deler av Norge.

Lesersørvís virker å dekke et behov for å strukturere og profesjonalisere en-til-en-formidlingen i biblioteket. Andre fylkesbibliotek meldte tidlig interesse for prosjektet, og jeg begynte å reise rundt for å holde workshops. I dag er det flere fylkesbibliotek som jobber med å innføre lesersørvís i sin region.

Mange av besøkene ble senere gjengjeldt, da Telemark fylkesbibliotek holdt nasjonal konferanse om lesersørvis i Skien, 1. og 2. juni 2016. På bildet er Jessica Moyer, Duncan Smith, Kaite Stover og Joyce Saricks sammen med ansatte fra Telemark fylkesbibliotek.

Det har blitt mange workshops siden prosjektet startet, og er det et inntrykk jeg sitter igjen med, så er det at vi bibliotekansatte til sammen sitter på en unik kunnskap om bøker og samlingene. Får vi satt denne kunnskapen i system, og delt den med hverandre, kan vi formidle de utroligste bøker og leseopplevelser til lånerne våre.

Jeg håper denne håndboka er starten for lesersørvis i flere norske folkebibliotek!

Dette er tredje opplag av lesersørvis håndboka. Det er gjort noen små endringer i denne utgaven. Skrivefeil har blitt luket ut, litteraturlista har blitt oppdatert og det er gjort noen omskrivninger for å passe dagens landskap bedre. Det er gøy at boka fortsatt er aktuell! Oppdatert informasjonen om lesersørvis finner du på www.lesersorvis.no.

Vanja Øyrås
Kjeller, juni 2021

Takk

Takk til Joyce Saricks for all veiledning og støtte!

Takk til fagmiljøet i USA. Spesielt Jessica Moyer, Kaite Stover og Duncan Smith for bidrag på Lesersørviskonferansen.

Takk til fylkesbiblioteksjef Tove Fjerdingsstad for en strålende prosjektidé, og ikke minst for tilliten du har vist underveis!

Takk til gode kollegaer på Telemark fylkesbibliotek.

Takk til kollega Karine Tallaksen som har illustrert boka.

Takk til dere som tålmodig har lest og kommentert innholdet i denne boka!

Innledning

Tradisjonelt sett har bibliotek og bibliotekarer vært mer opptatt av tilgjengeliggjøring og tilgang til kunnskap enn formidlingen av den. Dette har gradvis endret seg. Etter den nye bibliotekloven fra 2014 er bibliotekenes oppgave ikke bare «å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet», men det skal nå skje gjennom aktiv formidling. Formidling er mer enn å gi tilgang til, og krever noe annet av de bibliotekansatte.

Med en slik endring i bibliotekenes formålsparagraf oppstår et behov for å strukturere og profesjonalisere rollen som formidler. Det krever metode, og det krever verktøy.

Readers' Advisory er i USA en utbredt metode for å drive aktiv formidling av samlingene med utgangspunkt i den enkelte låner. Lesersørvis er den norske utgaven av Readers' Advisory, og bruker samme metode for å innføre et system for en-til-en-formidlingen på biblioteket.

Lesersørvis handler om den formidlingen som foregår på biblioteket hver dag, og det handler om å skape kontakt mellom bok og leser. Gjennom formidlingssamtaler, eller ved å stille ut bøker og skrive om dem, kan biblioteket være med på å åpne samlingene for lånerne.

I håndboka er det lagt vekt på formidling til voksne lesere, og eksemplene i boka vil gjenspeile dette. Formidlingsmetoden og verktøyene er allikevel av stor relevans for deg som jobber med barn og ungdom.

Hvordan bruke denne håndboka

De to første kapitlene i håndboka handler om formidlingsmetoden, og hvordan du kan bruke denne i samtale med lånerne på biblioteket. Underveis i boka er det oppgaver, som du kan ta i bruk for å bli kjent med formidlingsmetoden og de ulike verktøyene.

For å utarbeide de gode leseforslagene, må du kjenne til mange bøker. Metoden i lesersørvis skaper verktøy som gjør at du kan orientere deg om bøker på en hurtig og systematisk måte. I den ene verktøykassa ligger det referanseverktøy, og i den andre ligger det metoder for å opparbeide kunnskap om samlingene.

Lesersørvis gjør seg gjeldende også i det fysiske og digitale rommet, hvor du kan bruke lesersørvis for å promotere enkelttitler. I kapittelet om den indirekte samtalen ser vi på hvordan du kan bygge utstillinger og konstruere brosyrer med leseforslag for lånerne. Du vil også lære om en ny måte å skrive om bøker på, i kapittelet om bokbeskrivelser.

Bokbeskrivelser er korte beskrivelser av bøker, som tar i bruk de viktigste prinsippene fra lesersørvis-metoden.

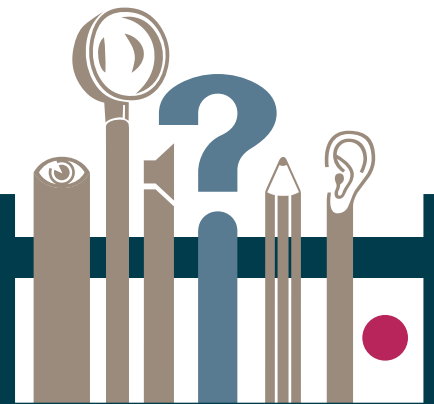
Det siste kapittelet handler om hvordan du kommer i gang med lesersørvis på ditt bibliotek.

I USA, og spesielt i området rundt Illinois, jobbes det i dag systematisk med å bygge en solid Readers' Advisory service. I noen bibliotek er det egne skranker for å ta imot spørsmål om lesersørvis, i tillegg til spesialisert personale. Flere av de amerikanske bibliotekutdanningene tilbyr Readers' Advisory som eget fag.

Det er utviklet et omfattende antall håndbøker, kurs og elektroniske ressurser på feltet, bygget på erfaringer fra over 30 år. Denne håndboka tar utgangspunkt i Joyce Saricks bok *Readers' Advisory Service in the Public Library*, men trekker også inn andre utgivelser og kilder. Vil du lese mer om Readers' Advisory, er det en liste over aktuelle titler bakerst i håndboka.

Kapittel 1

Appellfaktorer

I dette kapitlet gjennomgår vi formidlingsmetoden som blir brukt i lesersørvis. Metoden gjør det mulig å se hva låneren har likt i en bok, og derfor trolig vil like i en annen. Metoden gir også et språk for å introdusere og presentere låneren for nye leseforslag.

Appellfaktorer

Når en låner som nettopp har lest *Bare livet* av Alice Munro spør om biblioteket har flere sånne bøker, hva mener hun egentlig med «sånne bøker»? Det er vel ikke flere bøker om hverdagsøyeblikk fra Lake Huron i Canada? Faktisk, når du tenker etter, så er det ikke så mange lesere av skjønnlitteratur som spør etter bøker som handler om det samme. Hun som har lest *Øya* av Victoria Hislop spør sjelden etter flere bøker om å bli spedalsk. Og han som har lest *Ute av verden* av Karl Ove Knausgård spør ikke etter flere bøker om å være lærervikar og forelsket i sin elev. Så hva mener de med flere «sånne» bøker?

Jo, flere bøker som gir noe av den samme leseopplevelsen, bøker som kjennes litt «likt» å lese. Spør du låneren om hva det er ved *Bare livet* hun likte, forteller hun deg kanskje om den spesielle tonen i boka. Den som inneholder både varme og smerte på samme tid. Hun snakker kanskje om Munros evne til å skildre mennesket i vanlige hverdagssituasjoner, og at hun likte at historiene hadde kvinner i sentrum.

Hva snakker hun om? Hun snakker om hvilke faktorer i boka som var viktig for hennes leseopplevelse.

Kjernen i vår formidlingsmetode går ut på å identifisere hvilke faktorer en låner har likt i én bok, for å kunne introdusere låneren for andre bøker med tilsvarende faktorer. Dette er de faktorene i boka som appellerer til låneren, og vi kaller faktorene for appellfaktorer. Når en låner snakker om en bok hun har lest og likt, er det seks appellfaktorer som ofte går igjen.

Disse appellfaktorene er:

TEMPO

KARAKTERER

STONE

BAKGRUNNSRAMME

HENDESESFORLØP

SPRÅK

Lærer du å gjenkjenne disse appellfaktorene, har du nøkkelen til å forstå hvorfor låneren liker en bok, og trolig vil like en annen.

Kombinasjonen av appellfaktorer

Hver bok har sin kombinasjon av appellfaktorer. Det er ikke et spørsmål om hvordan alle seks faktorene

er tilstede i hver bok, men hvilke av faktorene som er viktig for opplevelsen av boka. Hvilke av faktorene appellerer til låneren? Hun som hadde lest *Bare livet* av Alice Munro snakket om kombinasjonen av smerte og varme i boka (tone), hun snakket om Munros evne til å skildre mennesker i hverdagslige situasjoner (språket), og at det var kvinner i sentrum for handlingen (karakterer). Finnes det andre bøker med tilsvarende appellfaktorer?

Hvis låneren vil ha flere novellesamlinger, er Lucia Berlin et godt leseforslag. Hennes noveller om kvinneliv er skrevet med varme og smerte. Ingvild H. Rishøi er også et mulig forslag. Hun skriver innsiktsfullt om menneskers psykologi i vanlige hverdagssituasjoner, og tonen er varm og sår på samme tid. Men her bør du gjøre låneren oppmerksom på at det ikke alltid er kvinner i sentrum for historien. Dersom ikke novelleformatet er så viktig for låneren, åpner det for forfattere som Linn Ullmann, Sylvia Plath, A.S. Byatt og Vigdis Hjort. Her kan listen fort bli lang, og vi bruker informasjon fra låneren til å justere og finne de beste leseforslagene.

Metode og intuisjon

Det å formidle gjennom appellfaktorer er noe du allerede gjør. Når du formidler en grøsser, snakker du om den skumle tonen i boka. Når du snakker om Bridget Jones-bøkene sier du kanskje at de er morsomme, og at de går fort å lese. Og til låneren som spør etter den siste diktboka til Ruth Lillegraven, er det det vakre språket dere snakker om.

Det å tenke gjennom appellfaktorer, er på en måte å sette ord på egen intuisjon. Det er naturlig å tenke gjennom appellfaktorer når du formidler, uavhengig av om det er bevisst eller ikke. Du merker at her er det samme type karakterer, eller det er noe i språket som minner, eller det er noe i måten boka er bygd opp på som passer til det låneren liker. Det er noe i bøkene som «føles likt». Utfordringen er å sette ord på denne følelsen ved hjelp av appellfaktorer, slik at intuisjonen kan settes i system.

 As readers, as well as readers' advisors, we often develop a sixth sense about which books fit together and interest the same readers - not necessarily because the books are in the same genre or deal with the same subject but because they evoke the same responses in readers; they have the same «feel».

Saricks s. 42

Read alike

Når to bøker har tilsvarende appellfaktorer, er sjansen stor for at bøkene ligner på hverandre og gir noe av den samme leseopplevelsen. I USA har de et uttrykk for dette: *read alike*.

Her er et eksempel på to bøker som ligner hverandre, og er gode *read alike*s:

Har du lest *Piken på toget* av Paula Hawkins, eller hørt noen snakke om den?

Hvilke av de seks appellfaktorene ser du for deg at er de viktigste?

TEMPO

KARAKTERER

TONE

BAKGRUNNSRAMME

HENDELSESFORLØP

SPRÅK

Lesere av *Piken på toget* snakker ofte om den mørke og psykologiske **tonen**. Mange sier også at boka har høyt **tempo**, og at du ikke kan stole på fortellerne, noe som gjør at boka tar stadig nye vendinger (**hendelsesforløpet**). Kan du komme på andre bøker med denne kombinasjonen av appellfaktorer, har du trolig funnet en *read alike*.

TEMPO

KARAKTERER

TONE

BAKGRUNNSRAMME

HENDELSESFORLØP

SPRÅK

I dette tilfellet holder det å titte på boka forside: Øverst på *Piken på toget* står det: «Ser du etter en ny *Flink pike*? Hun sitter på toget». *Piken på toget* og *Flink pike* markedsføres av forlaget til de samme leserne, og det med rette: bøkene har i stor grad den samme kombinasjonen av appellfaktorer. En mørk og psykologisk tone, kombinert med upålitelige fortellerstemmer og høyt tempo. Bøkene føles likt å lese; de gir samme leseopplevelse.

Hvorfor bruke appellfaktorer i formidlingen?

From the beginning of our work with fiction readers, we saw that an understanding of appeal is the keystone of successful readers' advisory work.

Saricks s. 40

Appellfaktorer spiller en viktig rolle for bibliotekets lesersørvistjenester. Gjennom et fokus på appellfaktorer kan den bibliotekansatte systematisere formidlingen, slik at den treffer den enkelte låner. I formidlingen av en bok er det fort gjort å ta utgangspunkt i boka handling. Men et handlingsreferat alene sier ingenting om hvordan innholdet i boka er formidlet. Handlingen gir ikke opplysninger om tone, eller tempo, eller språket. Bøker som handler om det samme, kan gi svært forskjellige leseopplevelser. Appellfaktorene setter ord på hvordan boka føles å lese, og er derfor et bedre

språk for å formidle leseopplevelsen til lånerne. Det å snu fokuset vekk fra boka handling og over til appellfaktorer gjør det enklere å formidle bredt. Hvis formidlingen av bøker er avhengig av handlingsreferater, virker det begrensende på hvor mange bøker du kan snakke om. Formidlingen begrenses til det du selv har lest og husker, eller det du kjenner godt. Hvis du fokuserer på boka appellfaktorer, trenger du ikke mer enn et par linjer om hva boka handler om. Det gjør det lettere å snakke om bøker du bare har lest om eller hørt om, noe du er avhengig av dersom du skal formidle fra en større del av samlingen.

Gjennom å konsentrere formidlingen om appellfaktorer blir det også lettere å snakke om de bøkene du selv ikke liker. Ordet appell er positivt ladet, og fokuserer du på hva det er ved boka som appellerer til andre lesere, blir det mulig å formidle boka på en god måte. Før eller siden møter du lånere som etterspør noe du selv ikke liker.

Et viktig prinsipp ved lesersøvis er å møte låneren med en åpen holdning, og vise interesse for lånerens behov. Biblioteket er til for alle, og det bør føles bra å komme til biblioteket, uavhengig av om man vil ha hjelp til å finne neste slektssaga eller mer Shakespeare. Lesersøvis bruker bevisst termen leseforslag, for å unngå vurderingen som ligger i en anbefaling. Det er ikke alltid du som bibliotekansatt kan anbefale boka du foreslår for låneren. Enten fordi du ikke liker den selv, eller fordi du bare har lest om den eller hørt om den. Bruker du termen leseforslag, står du friere til å foreslå bøker på lånerens premisser. Det blir også lettere for låneren å gi tilbakemelding på om han likte bøkene du foreslo

eller ikke, fordi det ikke er gjort personlig gjennom en anbefaling.

Lesersøvis og formidlingsrollen

Readers' advisors in the 1920s and 1930s saw themselves as educators; they knew what was good for readers and led them in specific directions.

Readers' advisors today see themselves as links between readers and books, just as reference librarians are the connections between users and informational materials.

Saricks s. 12

I USA er de opptatt av at formidlingen skal være fordomsfri, og at den bibliotekansatte skal foreslå bøker på bakgrunn av lånerens preferanser. Utviklingen som har skjedd innen litteraturformidling i amerikanske folkebibliotek, har mange likhetstrekk med vår egen historie: Det er en tydelig vending fra en elitepreget formidling som hadde som mål å gi befolkningen dannelse, til et ideal om en mer demokratisk kultur der samtalen og relasjonsbyggingen står i fokus.

For å bygge gode lesersøvistjenester er vi avhengig av å møte lånerne med en åpen og fordomsfri holdning, hvor lånerne slipper å kjenne at det blir moralisert over lesevanene deres. Samtidig har bibliotekene fortsatt et ansvar for å motvirke bestselgerfokuset og gjøre sitt beste for å formidle bredden i samlingene.

Metoden i lesersørvis gjør det mulig å ta utgangspunkt i lånernes behov, og trekke frem titler fra en større del av samlingen. Lånerne etterspør ikke bøker de ikke har hørt om før, og det er vi biblioteksansatte som kan åpne samlingen og presentere lånerne for de mange mulighetene som litteraturen tilbyr.

Vi skal snart se nærmere på hvordan vi kan bruke appellfaktorer som inngang til breddeformidling, men først en gjennomgang av den enkelte appellfaktor.

Gjennomgang av de seks appellfaktorene

Appellfaktorer er ingen eksakt vitenskap. Noen ganger glir appellfaktorer over i hverandre, og noen ganger forandrer de seg underveis i fortellingen. Bokas tempo spiller inn på karakteroppbyggingen, og språket påvirker tonen i en bok. Det er allikevel hensiktsmessig å lære om én og én appellfaktor, og forsøke å tenke på dem hver for seg.

Vi gjennomgår nå de seks appellfaktorene, før de settes i system for å illustrere hvordan appellfaktorer kan brukes som språk mellom bok og leser. Under hver appellfaktor er det en oppgave. Her kan du skrive ned bøker du kommer på, hvor akkurat denne appellfaktoren er viktig.

Tempo

Pacing is the first element readers are aware of, albeit often unconsciously.

Saricks s. 44

Alle bøker har et tempo som virker inn på leseopplevelsen. Bøker kan føles nesten heseblesende, eller rent bedagelige å lese. *Snømannen* av Jo Nesbø er en skikkelig page-turner med skyhøyt tempo. Carl Frode Tillers *Innsirkling*-trilogi tar seg mer tid og tempoet oppleves som rolig. *Berlinerpoplene* av Anne B. Ragde holder middels tempo med fint driv, hverken spesielt raskt eller rolig.

Bøker med forskjellige typer tempo:

Hvilke bøker kjenner du som beveger seg i et raskt, middels eller rolig tempo? Prøv å tenke ut noen titler, mens du leser videre om denne appellfaktoren.

Ta en titt på boka

Bare det å ta en titt på boka kan si mye om tempoet: Er det mye luft på sidene, eller er de tettskrevne? Mye dialog fører ofte til rask lesing og høyere tempo. En bok som er tettskrevet med detaljer om karakterer eller omgivelsene, gir et roligere tempo for leseren. Den tar ganske enkelt lengre tid å lese.

Korte kapitler og korte avsnitt indikerer høyt tempo, mens tilsvarende lange kapitler og avsnitt kan bety roligere tempo. Dette er en av grunnene til at krimbøker gjerne har kortere kapitler enn f.eks. historiske romaner, og at barne- og ungdomsbøker ofte har veldig korte kapitler og avsnitt. Følelsen av å bevege seg fort gjennom boka bidrar til at boka kjennes raskere å lese.

Tempo og fremdrift

Følelsen av tempoet i en bok henger tett sammen med bokas fremdrift. I *Snømannen* av Nesbø vet leseren hvor historien er på vei allerede fra første side. I *Innsirkling*-trilogien av Tiller tar det derimot tid før leseren får en forestilling om hvor historien skal.

Har du noen gang tatt opp en bok og lest omtalen fra forlaget, eller en anmeldelse, og fortsatt ikke hatt anelse om hva boka faktisk handler om? Da har du mest sannsynlig vært borte i en bok med rolig

fremdrift. Jo mer usikker leseren er på hvor historien er på vei, jo lavere kjennes tempoet. Er boka typisk for sin sjanger, og leseren går inn i historien med en forventning om hvilken retning det bærer, vil tempoet føles raskere.

Det å vite noe om tempoet i boka er viktig for å gi god lesersørvis. Noen lånerer foretrekker en viss type tempo i bøker. Tempoet i boka er en av de enkleste appellfaktorene å få øye på, og bør inkluderes så ofte som mulig i en beskrivelse av boka.

Umberto Eco og Dan Brown

Rosens navn av Umberto Eco og *Da Vinci-koden* av Dan Brown handler om mange av de samme tingene. Begge bøkene er historisk krim, der hovedpersonene må løse et kriminalmysterium ved hjelp av fortidens gåter.

Bøkene har kanskje samme tema, men har svært forskjellig tempo.

Låneren som vil ha flere bøker som minner om *Da Vinci-koden* kan fort bli skuffet om hun får *Rosens navn* med hjem. Tilsvarende er det ikke sikkert at *Da Vinci-koden* uten videre faller i smak for lesere av *Rosens navn*.

Det er så klart helt i orden å foreslå disse bøkene til samme låner, men det er da viktig å gjøre låneren oppmerksom på at bøkene har forskjellig tempo.

Karakterer

Karakterene i boka er en viktig appellfaktor for mange lånere. Karakterer som appellfaktor har flere aspekter som er verdt å se nærmere på. Den første er relatert til bokas tempo.

Karakterer og tempo

Noen romankarakterer er lette å definere, og holder seg konstante gjennom fortellingen. Andre blir du kjent med over tid. I Bjørn Beltø-bøkene til Tom Egeland er det sjelden tvil om hvem som er de gode og onde. I spionromanene til John Le Carré er det mer usikkert. Tiden det tar å bli kjent med en karakter virker inn på tempoet i boka. Er karakterene lette å definere, trenger hverken leseren eller forfatteren å bruke tid på å utforske karakterene underveis, og tempoet i boka går raskere.

Do characters act or react to events?

Saricks s. 48

Bøker som tar seg tid til å bygge opp psykologisk sammensatte karakterer, må ofte skru ned tempoet i den ytre handlingen for å gi rom til den indre. Bøker hvor karakterene stadig handler, gir et høyere tempo enn bøker som fokuserer på indre drama hvor karakterene tenker mer.

Karaktertyper

I samtale med låneren kan du prøve å få tak i hva slags type karakterer låneren liker. En enkel måte å

gjøre det på er å få låneren til å beskrive noen av sine favorittkarakterer. Du får fort et bilde av hva slags type karakterer låneren foretrekker.

Ta deg et øyeblikk og tenk over hvilke karaktertyper du liker selv. Hva tenker du om disse karakterene i lys av appellfaktorer? Kanskje foretrekker du den sterke jeg-fortelleren, eller kanskje har du et godt øye til de litt på siden av samfunnet?

Bøker hvor karakterene er en viktig appellfaktor:

Tone

Hvilken stemning kommer du i når du leser boka? Tonen i en bok kan være morsom og lett, eller den kan være trist og vond. Tone er sterkt knyttet til humør. Noen ganger er det kanskje en hjertevarm og humoristisk bok som gjelder, mens andre ganger er låneren klar for en mørk spenningsroman. Tonen i boka er avgjørende for hvordan boka oppleves. I bøkene om Harry Potter skriver J.K. Rowling frem en helt spesiell tone, som kombinerer varme og mørke. Vennskapet mellom karakterene, og det magiske skjæret som hviler over Galtvort, gjør Rowlings univers til et godt sted å være - også når uhyggen lurar i de mørkeste korridorene. I *Troll-*

mannen fra Jordsjø skriver også Ursula Le Guin om en ung trollmann som forlater hjemmet sitt for å gå på trolldomsskole. Her er tonen mørkere, og det er mindre av det varme skjæret som du finner hos J. K. Rowling. Leseopplevelsen blir en annen, selv om bøkene handler om mye av det samme.

Tonen i en bok er den appellfaktoren som låneren er minst villig til å bytte ut. Låneren kan nok bære over med at en bok har litt lavere tempo enn hun er vant til, eller har en annen bakgrunnsramme. Men hvis låneren er i humør til å lese noe lett og morsomt, kommer neppe en blodig grøsser til å slå an - uansett hvor mye boka treffer på andre appellfaktorer.

Det er lite sannsynlig at hun som vil ha mer av den lettbeinte tonen i Potensgiverne, ønsker å ha med seg Stephen King Misery hjem.

Kommer du på bøker hvor tonen er spesielt viktig for leseopplevelsen?

Bakgrunnsramme

Med bakgrunnsramme menes settingen, eller rammen for historien. Det varierer mye hvor detaljert bakgrunnsrammen er beskrevet, og i noen bøker er bakgrunnsrammen nesten like viktig som karakterene.

I fantasyserien *En sang om ild og is* av George R.R. Martin er den fiktive verdenen hvor handlingen foregår en viktig appellfaktor for mange. Noen lånere foretrekker historier fra virkeligheten, mens andre vil lese historier fra spesielle land og steder.

Hillary Mantels *Ulvetid* har Tudortidens England som bakgrunnsramme, og den detaljrike tidskoloritten gjør dette til fornøylig lesing for historieinteresserte. I bøkene til Gunnar Staalesen følger vi Varg Veum gjennom Bergens gater, og leseren drar kjensel på gatenavn og steder.

Bøker hvor bakgrunnsrammen er en viktig appellfaktor:

Hendelsesforløp

I forbindelse med lesersørvis mener vi ikke med hendelsesforløp hva som skjer i boka, men om det som skjer i boka blir fortalt på en spesiell måte. Hvordan er den overgripende strukturen i boka? Er det en lineær fortelling? Kanskje er det parallelle historier? Flere synsvinkler? Forflytninger i tid og rom? For noen lånere er måten historien fortelles på en viktig appellfaktor.

I *Saras nøkkel* av Tatiana de Rosnay veves fortid og nåtid sammen gjennom to historier. I *Unntaket* av Christian Jungersen får låneren en real støkk når boka tar overraskende vendinger mot slutten. I *Pinnsvinets eleganse* av Muriel Barbery er det to likeverdige fortellerstemmer, som utover i historien møtes og beriker hverandre.

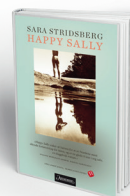
Hendelsesforløp og bokas tempo virker inn på hverandre. Flere historier, skift i synsvinkler, hopp og sprang, sørger for at tempoet i boka stiger. I *Bienes historie* av Maja Lunde følger leseren tre fortellinger. Historien veksler etter hvert kapittel, og dette, kombinert med cliff-hangere, skurrer tempoet i været for leseren.

Hendelsesforløp og karakterer virker også inn på hverandre. Hva slags fortellere er det? I *Kjempenes fall* av Ken Follett møter leseren et rikt persongalleri der fortellerstemmen veksler underveis i romanen. I noen psykologiske thrillere kan vi ikke riktig stole på fortellerne, og vi får noen overraskende vendinger i hendelsesforløpet.

Bøker med spesielt hendelsesforløp:

Språk

Betyr språket noe for fortellingen? Er språket i boka spesielt lyrisk, velkonstruert eller originalt? For noen lånere er språket i boka svært viktig for leseopplevelsen, mens det for andre knapt spiller noen rolle.

Charles Bukowski er kjent for sin rå og upolerte skrivestil. En leser av Sara Stridsberg vil nesten helt sikkert snakke om det kraftfulle språket, som er både vakkert, rått og sanselig. I debutromanen til Maria Navarro Skaranger, *Alle utlendinger har lukka gardiner*, er det spesielt bruken av drabantby-norsk som har fått oppmerksomhet.

En viktig ting å huske på i samtale om boka språk, er hva som ligger i uttrykket «godt språk». Det er ikke helt uvanlig at lånerne sier at boka har «godt språk» hvis de likte å lese boka. Men det er ikke sikkert at du og låneren har samme oppfatning av hva «godt språk» er for noe. I samtale med låneren er det derfor viktig få tak i hva det er ved språket som er bra. De poetiske bildene? At teksten fløt godt? De gode karakterskildringene?

Det er tilsvarende viktig å være bevisst uttrykket når du selv formidler bøker til låneren. I stedet for å si at boka har godt språk, kan du fokusere på hva det er som gjør språket godt. Det gjør det lettere for låneren å forstå hva slags bok det er, og om det er en bok de har lyst til å lese.

Kommer du på bøker hvor språket er spesielt viktig for leseopplevelsen?

Appellfaktorer og nye leseforslag for låneren

Vi har nå gjennomgått de seks appellfaktorene hver for seg, men det er først når appellfaktorene blir

satt sammen at det dannes et system. Gjennom å ta utgangspunkt i en bok låneren har lest, kan du lytte etter hvilke appellfaktorer som er viktige for låneren. Det gjør det mulig å komme med nye leseforslag til låneren, som tar utgangspunkt i de appellfaktorene låneren ellers liker. I kapittelet om lesersørvissamtalen blir ulike taktikker og aspekter ved lesersørvissamtalen nærmere gjennomgått.

En leser har lest *Jo fortære jeg går, jo mindre er jeg* av Kjersti Annesdatter Skomsvold, og vil gjerne ha noe som ligner. For å finne ut hva det var ved boka som appellerte til låneren, spør du låneren om hva hun likte ved boka. Kanskje forteller låneren om den spesielle **tonen** som var både humoristisk og tragisk på samme tid. Låneren nevner også det originale **språket**, og ikke minst **karakteren**, den underlige gamle damen Mathea, som hun ble så glad i.

Finnes det andre bøker som har tilsvarende appellfaktorer? Finnes det andre bøker som kombinerer humor og alvor med originalt språk og spesielle karakterer?

Et forslag er *Ekstremt høyt og utrolig nært* av Jonathan Safran Foer. Her møter du 9 år gamle Oscar Shell. Han er et annet sted på aldersskalaen enn Mathea Martinsen, men de er originale typer. Bøkene har forskjellige skrivestiler, men begge forfatterne leker med språket i en utprøvende form. Tonen i bøkene treffer godt, bøkene er såvel tragiske som komiske. Låneren som likte *Jo fortore jeg går, jo mindre er jeg*, vil trolig også like *Ekstremt høyt og utrolig nært*.

Det er ikke alltid mulig å finne bøker som passer til alle appellfaktorene låneren liker. Det er heller ikke et mål i seg selv. Appellfaktorene gir et språk for å oversette hva det er låneren liker i en bok, til andre bøker som kan passe til låneren. Men det gir også et språk for å formidle nye leseforslag til låneren. Treffer ikke forslagene på alle appellfaktorene, kan du oversette dette for låneren. Du kan si at boka du foreslår har et annet tempo, eller at det er en annen type karakter enn låneren vanligvis liker. Snakker du gjennom appellfaktorer blir det lett for låneren å høre hva slags type bok det er, og om dette er en bok han har lyst til å prøve.

Til låneren av *Jo fortore jeg går, jo mindre er jeg*, er *En mann ved navn Ove* av Fredrik Backman også et mulig leseforslag. Bøkene ligner i tone (humoristisk og alvorlig), og er begge karakterdrevne bøker med originale hovedpersoner. Bøkene er innbyrdes ulike hva gjelder språk, og dette er viktig å formidle til låneren. *En mann ved navn Ove* mangler det utprøvende og originale språket fra *Jo fortore jeg går, jo mindre er jeg*. Formidler du dette kan låneren selv avgjøre hvor stor rolle språket spilte for leseopplevelsen.

En mann ved navn Ove foreslås ofte til lånere av *Hundreåringen* av Jonas Jonasson. Bøkene deler mange av de samme appellfaktorene: Like karakter-typer, høyt tempo og en humoristisk tone. Men *Hundreåringen* mangler det alvorset som du møter i *En mann ved navn Ove*. For låneren av *En mann ved navn Ove* som snakker om den spesielle tonen som blander humor og alvor, er ikke *Hundreåringen* nødvendigvis et godt leseforslag. Bruker du appellfaktorer i formidlingen, blir det enklere å se disse nyansene, og å tilpasse og formidle leseforslagene til låneren.

Appellfaktorer som inngang til breddeformidling

En formidling orientert rundt appellfaktorer åpner for uante koblinger av bøker på tvers av fag og skjønn, litterær kvalitet og sjangre. Når fokuset snus fra bokas handling og over til appellfaktorer, blir det lettere å se disse forbindelsene. Med utgangspunkt i låneren står du fritt til å foreslå bøker fra mange lag av samlingen.

Det å foreslå bøker i andre sjangre eller fra andre deler av samlingen krever trening, og det krever god kommunikasjon med lånerne. En låner som vanligvis leser krim på grunn av det høye tempoet i kombinasjon med den mørke og intense tonen, har all grunn til å prøve titler innenfor både fantasy, sci-fi, thrillerer og grøssere. Appellfaktorene gjør deg oppmerksom på disse sammenhengene, og gir et språk for å formidle nye leseopplevelser til låneren.

En låner har lest *Tusen strålende soler* av Khaled Hosseini. I samtale om boka forteller låneren om

brutaliteten, og hvordan alt kjentes så intenst håpløst for kvinnene i boka (**tone**). Hun snakker om kvinnene i boka (**karakterer**), og det skremmende bildet av et Afghanistan (**bakgrunnsramme**) som tilbyr lite frihet. Et mulig leseforslag som går på tvers av sjangre er *Tjenerinnens beretning* av Margaret Atwood. Dette er dystopisk sci-fi, som deler mange av de samme appellfaktorene. I *Tjenerinnens beretning* er bakgrunnsrammen et fremtidig, katastroferammet område i USA. Her har det oppstått et totalitært regime, hvor kvinnene har blitt fratatt alle rettigheter. Boka har noe av den samme mørke, nesten klaustrofobiske tonen. Vi følger i likhet med *Tusen strålende soler*, kvinnens blikk i møte med samfunnet. Bøkene vekker mange av de samme følelsene i leseren.

Et annet leseforslag til låneren som har lest *Tusen strålende soler*, er *Bokhandleren i Kabul* av Åsne Seierstad. Bøkene har samme **bakgrunnsramme**, og noe av den samme brutale og tidvis mørke **tonen**. *Bokhandleren i Kabul* har flere fortellerstemmer, men stemmen til Leila dominerer siste delen av boka. Det er sannsynlig at de som likte *Tusen strålende soler*, også vil like *Bokhandleren i Kabul*.

Leseforslaget beveger seg fra skjønnlitteratur til sakprosa.

Ikke overraskende er Tjenerinnens beretning og Bokhandleren i Kabul også mulige read alike.

Noen ganger vil låneren lese mer om det samme temaet, og bokas tema kan fint fungere som inngang for å bevege låneren mellom fag- og skjønnlitteratur. Temaet alene kan være grunn nok til å like en bok, men leseopplevelsen er gjerne «hjulpel» på vei av andre faktorer som låneren liker.

Kan du komme på read alike som går på tvers av sjangre?

Kom i gang!

The more that readers' advisors work at articulating appeal, the better we become at identifying it and at asking the questions that help us effectively ascertain a book's appeal as well as the kind of books a particular reader is in the mood to read.

Saricks s. 44

Appellfaktorer er noe du bruker intuitivt, men det krever allikevel trening å sette faktorene i system. På høyre side er et skjema du kan bruke for å komme i gang. Skjemaet kan du også laste ned på www.lesersorvis.no. Velg deg en bok du kjenner godt. Bruk skjemaet for å innordne inntrykkene av boka som appellfaktorer. Du trenger ikke å fylle ut noe under hver appellfaktor, men under de faktorene som du mener er en viktig appellfaktor for boka. Forsøk også å finne mulige read alike til boka. Utover i boka blir det presentert flere øvelser som du kan bruke for å øve på lesersørvismetoden. Men det er ingen grunn til å la lånerne vente! Kast deg ut i det og forsøk å formidle gjennom appellfaktorer neste gang du skal foreslå en bok for noen.

Leseskjema

leserSørvis

Forfatter/Tittel:
Antall sider:
Forlag:

Utgivelses år:
Sjanger/serie:

Apellfaktorer:

Tempo:

Språk:

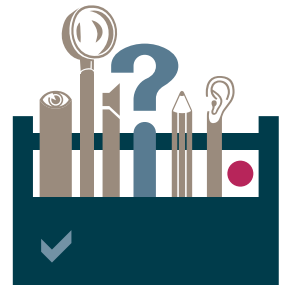
Karakter:

Bakgrunnsramme:

Tone:

Read alike/ Bøker som ligner:

Hendelsesforløp:

Kapittel 2

Lesersørvissamtalen

I dette kapitlet kan du lese om lesersørvissamtalen. Det er samtalen vi har med lånerne i biblioteket, hvor vi kommer med forslag til nye bøker å lese for låneren. Med bakgrunn i lånerens tidligere lesing bruker vi appellfaktorer for å utarbeide leseforslagene. Vi ser på hvordan vi forbereder oss til slike samtaler, hvordan vi innleder en samtale, og hvordan samtalen kan gjennomføres i praksis. Vi går også igjennom ulike situasjoner som kan oppstå under lesersørvissamtaler på biblioteket.

Definisjon

In summary, there are two important points to remember about the readers' advisory interview. First, we are suggesting, not recommending, a range of books in which the reader might be interested. We do not look for one perfect book; rather, we offer possibilities. Second, readers usually are not seeking books on a particular subject; they are looking for books with a certain feel, and we do better when we share books in these terms.

Saricks s. 93

Lesersørvissamtalen er samtalen den bibliotekansatte har med låneren om bøker og lesing. Under samtalen bruker den bibliotekansatte appellfaktorer for å utarbeide og presentere leseforslag for låneren, basert på lånerens tidligere lesing og interesser.

Samtale eller intervju?

Lesersørvissamtalen bruker mange av de samme kommunikasjonsferdighetene som i et referanseintervju. Det er allikevel riktigere å kalle det en samtale. Mens et intervju preges av at en part henter ut informasjon av en annen, går informasjonsutvekslingen begge veier i en lesersørvissamtale. Man lærer av å lytte til lånerne!

Felles for referanseintervjuet og lesersørvissamtalen er at begge teknikkene går ut på å identifisere hva låneren vil ha eller trenger. Men mens det i referanseintervjuet gjelder å finne det riktige svaret, finnes det ikke ett riktig svar i lesersørvissamtalen. Hensikten med lesersørvissamtalen er å presentere låneren for flere leseforslag, med utgangspunkt i de appellfaktorene som er viktig for låneren.

I likhet med referanseintervjuet finnes det referanseverktøy også for lesersørvissamtalen. Verktøyene blir gjennomgått i neste kapittel.

Forbered deg til samtale om bøker

Gode lesersørvissamtaler starter med et personale som er forberedt på å samtale om bøker. Er du innstilt på å holde lesersørvissamtaler, er det lettere å komme på leseforslag når situasjonen først er der. Det er også tillitsvekkende for lånerne å se at biblioteket er oppdatert på bokmarkedet, og å høre at de ansatte kjenner til nye utgivelser.

Her er forslag til ting du kan gjøre før skrankevakt:

Sjekk hva som står i hyllen med nye titler. Det er mange nysgjerrige lånere som gjerne begynner runden her.

Ta en runde i biblioteket for å se hva som står utstilt eller frontet. Disse bøkene har ofte høyere sirkulasjon enn bøkene på hyllene, og kan være greit å ha gjort seg kjent med.

Det er stor etterspørsel etter bestselgende titler også i biblioteket. Sjekk bestselgerlisten til bokhandlerne. Her finner du ukentlige statistikker, og en oversikt over hvilke bøker som har fått medieoppslag. Er det titler på listen du ikke har hørt om, kan du se om du finner en anmeldelse, eller høre med en kollega.

Mest sannsynlig er titlene allerede utlånt. Prøv å utarbeide alternative leseforslag til dem som spør etter boka, og du har et ferdig referanseverktøy.

Fører du leselogg? Hvis ikke, burde du begynne! En leselogg er en liste over bøker du har lest. En titt på leseloggen før du går i skranken, gjør underverker for hukommelsen.

Lesersørvissamtalen: 4 trinn

Lesersørvissamtalen består av 4 trinn:

- 1 Start en samtale med låneren.
- 2 Få låneren til å snakke om bøker, og lytt etter appellfaktorer.
- 3 Foreslå bøker for låneren.
- 4 Avslutt samtalen, og følg opp samtalen.

Trinn 1: Start en lesersørvissamtale

“For the most part, readers’ advisory interviews do not just happen. Readers’ advisors cannot wait for a patron to ask about a book; instead, we must seek out patrons.”

Saricks s. 40

I *Readers’ Advisory Service in the Public Library* viser Joyce Saricks til en studie gjennomført blant brukere av amerikanske folkebibliotek. I studien kommer det frem at mange brukere av biblioteket

ikke er klar over at det å få hjelp til å finne bøker til

egen fritidslesing, er en tjeneste biblioteket tilbyr: «Most patrons do not expect to find a readers’ advisory service in the library. In fact, many patrons would not consider asking for reading suggestions to be a valid request» (Saricks s. 86). I undersøkelsen svarer brukerne at de er redde for at slike spørsmål blir oppfattet som «fjollete», eller som «bortkastet tid» av de bibliotekansatte.

Er dette overførbart til norske forhold? I artikkelen *Den utfordrande formidlingssamtale*, fra Bok og Bibliotek i 3/2012, gjengir Rita Mundal funn fra en oppgave hun skrev ved HiOA om norske folkebibliotek og formidlingssamtalen. Der konkluderer hun med at Saricks’ studie er relevant for også norske forhold: «Som Saricks hevder er det mange lånarar som vegrar seg for å be om forslag til skjønnlitterære bøker dei kan lesa. Det er ikkje ein innarbeidd del av åtferda blant lånarane.»

Det er helt sikkert store lokale variasjoner, men det er viktig å ha i bakhodet at mange lånere fortsatt ikke vet at lesersørvissamtale er en del av bibliotekets formidlingstilbud. Det innebærer at en viktig del av lesersørvistjenestene er å gjøre sørvissen kjent for brukerne av biblioteket.

I USA jobber de med å synliggjøre tjenesten i bibliotekrommet. Flere bibliotek har egne skranker merket med «Readers’ Advisory». Noen steder går ansatte med buttons hvor det står f.eks. «book match». Utstillinger og brosjyrer med leseforslag er med på å åpne samlingen og skape inntrykk av at lesersørvissamtale er en tjeneste biblioteket fokuserer på.

En hilsen mellom hyllene gjør låneren oppmerksom

på lesersørvistilbudet. Kan printes ut på www.lesersorvis.no.

En annen metode for å synliggjøre lesersørvistilbudet, er å aktivt tilby tjenesten i forbindelse med andre driftsoppgaver:

- **Ventetid:** Er ikke boka låneren spør etter inne? Når du setter låneren på venteliste, eller svarer på spørsmål angående ventetid på en bok, er dette en god anledning til å spørre om låneren vil ha andre leseforslag mens hun venter på boka.
- **Utlån via skranken:** Låner du ut via skanken? Gjør låneren oppmerksom på at du gjerne kommer med leseforslag.
- **Bestselgere:** Det er stor etterspørsel etter bestselgerne i biblioteket. Prøv å tenke ut gode read alikes til de bøkene som blir mest etterspurt. Da har du ferdige leseforslag til låneren dersom boka ikke er inne, eller dersom låneren gjerne vil prøve noe lignende. Og du har muligheten til å gjøre låneren oppmerksom på andre titler, samtidig som du finner frem bestselgeren.

Det er mange lånere som synes det er ubehagelig å

henvende seg i skranken for å spørre om lesersørvistilbudet. Spørsmålene om hjelp til å finne bøker dukker ofte opp mens du setter bøker tilbake i hyllene, eller beveger deg rundt i bibliotekrommet. Tatt i betraktning at mange lånere vegrer seg for å spørre om hjelp, eller tror at lesersørvistilbudet ikke er en tjeneste biblioteket aktivt tilbyr, er det viktig å også henvende seg direkte til låneren og tilby hjelp. Det kan være så enkelt som å spørre:

- Kanskje jeg kan hjelpe deg med å finne noe å lese?
- Vil du ha noen leseforslag, eller vil du bare titte litt rundt?
- Finner du det du leter etter, eller kan jeg foreslå noe for deg?

Det er fullt mulig å tilby denne sørvisten til dem som går rundt mellom hyllene og leter etter bøker, uten at det oppleves som påtrengende for hverken låneren eller deg som bibliotekansatt.

Trinn 2: Få låneren til å snakke om bøker, og samle appellfaktorer

Når en lesersørvissamtale har kommet i gang, er neste oppgave å få låneren til å snakke om bøker. Gjennom å lytte til tidligere leseopplevelser, leter du etter ord som sier noe om hvilke appellfaktorer låneren liker. Appellfaktorene bruker du for å utarbeide forslag til nye bøker for låneren.

Vi kan alle være redd for at låneren nevner en bok

eller en forfatter som vi aldri har hørt om før. Men da er det viktig å huske på at når en låner kommer til biblioteket med et referansespørsmål, forventer ikke låneren at du skal stå klar med svaret. De forventer at du skal *finne* svaret. Slik bør det også være å jobbe med lesersørvis. Det er umulig å bygge opp nok kunnskap om samlingene til at du kan hjelpe alle lånerne på stående fot. Det finnes referanseverktøy, og disse er det mulig å konsultere underveis i samtalen.

Det er med andre ord helt i orden å ikke kunne foreslå nye titler til låneren med det samme. Men det du bør kunne, er å lytte til låneren og få en forståelse av hvilke appellfaktorer låneren er opptatt av. Da kan du bruke referanseverktøyene for å finne leseforslag til låneren. Du kan f.eks. gjøre et nettsøk med låneren til stede, men husk da å inkludere låneren i søket. Snu skjermen mot låneren og si hvordan du tenker og hva du søker på.

Har du ikke tid til et nettsøk der og da, kan du spørre om du kan komme tilbake til låneren med leseforslag. Det gir deg mulighet til å konsultere kollegaer, eller gjøre et grundigere søk. De aller fleste lånere setter pris på en slik tjeneste, og får følelsen av at deres leseinteresser blir tatt på alvor.

Men hvordan finner du ut hvilke appellfaktorer som er viktige for låneren?

Still de riktige spørsmålene

Et godt inngangsspørsmål for å få låneren til å

snakke gjennom appellfaktorer, er:

«Har du lest en bok i det siste, som du likte?»

Det er ofte lettere for låneren å fortelle om en leseopplevelse mens hun fortsatt har boka friskt i minne. Det er et åpent spørsmål, men samtidig avgrenser det låneren til å snakke om én bok hun husker godt. Unngå å starte samtalen med å spørre: «Hva liker du å lese?». Svaret på dette er ofte: «Litt forskjellig», og så snakker låneren om flere bøker. Gjennom å avgrense spørsmålet til én bok blir det lettere å få tak i hva låneren likte i en bok, og kanskje vil like i en annen.

Når låneren kommer på en bok hun har lest og likt, spør du låneren:

«Hva var det du likte ved boka?»

De fleste lånere artikulerer godt hva de liker ved boka når spørsmålet blir stilt på den måten. De snakker i vendinger som kan oversettes til appellfaktorer. De kan si ting som: «Jeg klarte ikke å legge fra meg boka» (Boka har høyt tempo). «Jeg følte nesten at jeg stod på gata i London» (Boka har en sterk bakgrunnsramme). «Det var en helst spesiell stemning i boka» (Tone).

Den vanskelige låneren

Ikke alle lånere får til å snakke om bøker de har lest og likt. Før eller siden vil du møte på den låneren som ikke kan huske en eneste bok hun likte. Da er det mulig å snu spørsmålet, og spørre låneren om hun kanskje har lest en bok i det siste som hun *ikke*

likte? For noen lånere er det lettere å snakke om hva

de ikke likte i en bok. Informasjon som at «det var for mange karakterer», «det gikk for treigt» eller «den var altfor skummel» er informasjon du kan bruke for å tilpasse leseforslagene.

Det er også noen lånere du rett og slett må hale informasjon ut av. Lykkes det ikke låneren å snakke om en bok, er det mulig å gå over til å spørre direkte gjennom appellfaktorer:

- Vil du ha en bok med mye action, eller mer fokus på karakterer?
- Vil du ha en grøsser, noe humoristisk, eller kanskje noe romantisk?
- Vil du at boka skal ha en historisk bakgrunnsramme, eller handling fra et bestemt land eller sted?

Prøv alltid å oppsummere for låneren de inntrykk-

ene du får: «Det høres ut som at det du liker ved Tom Clancys bøker er alle de tekniske detaljene og at det er så mye action». Slik viser du låneren at du forstår hva hun har likt i boka, og låneren har mulighet til å rette eller legge til informasjon hvis det du sier ikke stemmer. Det hjelper også låneren til å bli mer bevisst egne lesevaner.

Det viktige oppfølgingsspørsmålet:

«Har du lyst til å lese noe lignende, eller har du lyst til å prøve noe annet?»

Et viktig oppfølgingsspørsmål til låneren er om hun har lyst til å lese noe lignende. Det kan være at låneren har lyst til å prøve noe helt nytt, eller er i humør til å lese noe annet denne gangen.

Trinn 3: Foreslå bøker for låneren

Når du har nok informasjon om hvilke appellfaktorer som er viktige for låneren, er neste skritt å foreslå bøker. Hvilke referanseverktøy du har for å utarbeide leseforslag blir gjennomgått i neste kapittel. Merk at det ikke er meningen at du skal finne den ene, perfekte boka til låneren. Oppgaven er å finne mulige bøker som kan interessere låneren. Bøkene legges frem som leseforslag, og fordi de formidles gjennom appellfaktorer hører låneren fort om dette er noe hun er interessert i eller ikke. Forsøk alltid å foreslå flere bøker for låneren, gjerne så mange som tre.

Vær bevisst måten du presenterer forslagene på for

Tips

Er det vanskelig å få tak i hva det er låneren liker ved en bestemt bok, er det mulig å bytte bok. Spør ganske enkelt om det er andre bøker låneren har lest og likt i det siste, og prøv igjen.

låneren. Bruker du den informasjonen låneren har gitt deg om appellfaktorer når du foreslår bøker, tydeliggjør du for låneren hva slags type bok som blir foreslått, og hvorfor boka blir foreslått.

Du: Du sier du likte *Imot kunsten* av Tomas Espedal, på grunn av det poetiske språket og den spesielle tonen, som er både sår og vakker.

Jeg foreslår en svensk forfatter, Kristian Lundberg og hans bok *Yarden*. Boka minner mye om Espedal i språket, og har samme sære og vakre tone. Bøkene har også det til felles at de kretser rundt temaer som arbeiderklasseidentitet.

Her blir det ikke sagt mye om hva *Yarden* handler om, men det blir allikevel klart for låneren hvorfor boka blir foreslått. Eksempelet med *Rosens navn* og *Da Vinci-koden* på side 17, viser hvordan bøker med overlappende tema kan oppleves ulikt å lese for låneren. Det å bevege seg bort fra handlingsreferat og heller fokusere på appellfaktorer i formidlingssamtalen er viktig for at låneren skal forstå hvilken type bok du formidler. Hensikten med leseforslagene er ikke at låneren skal ta med seg bøkene du foreslår hjem, men at låneren skal kunne velge hvorvidt dette er noe de ønsker å lese eller ikke.

Her kan låneren velge om de vil prøve boka til Haushofer, selv om den har lavere tempo enn hos

McCarthy. Det blir opp til låneren å vurdere hvor viktig tempoet er for leseopplevelsen.

Du: Du sier du liker McCarthys *Veien*, på grunn av den mørke tonen, og den sterke kjærligheten som faren har til sønnen. I tillegg likte du reisen gjennom det øde landskapet, og hvordan de måtte klare seg fra dag til dag.

Jeg foreslår en litt bortgjemt tysk perle av Marlen Haushofer. Den heter *Veggen*, og handler om en dame som plutselig blir sperret inne på et avsidesliggende område av en usynlig vegg. Her må hun klare seg med det lille hun har, og det eneste som virker å holde henne oppe er båndet hun får til dyrene på samme side av veggen. Boka har lavere tempo enn hos McCarthy, og er ikke like intens. Men den er minst like urovekkende, og er en spesiell leseopplevelse.

Trinn 4: Avslutt og følg opp samtalen

For å fullføre samtalen spør du låneren om noen av de foreslåtte bøkene virker interessante, eller om låneren vil ha flere forslag. Husk å oppfordre låneren til å komme tilbake til biblioteket for å fortelle hva han synes om bøkene. Da får du vite om forslagene

treffer, og hvilke justeringer du kan gjøre for å finne andre bøker til låneren. Jobb for å skape en kontinuerlig formidlingsdialog med lånerne i biblioteket. Det er spesielt i de gode formidlingsrelasjonene at muligheten for breddeformidling oppstår. Etter hvert som du blir tryggere på hva som treffer og ikke treffer hos lånerne, blir det lettere å ta sjanser og introdusere bøker med litt andre appellfaktorer eller fra andre sjangre.

Lesersørvissamtalen er ikke en ny tjeneste på biblioteket. De fleste av oss gir allerede lesersørviss og holder lesersørvissamtaler på daglig basis. Lesersørvissamtalen som presentert i dette kapittelet tilbyr en bevisst strategi for noe vi allerede langt på vei gjør og behersker. Det kan allikevel ta litt tid å bli vant til å tenke gjennom appellfaktorer, eller å bli fortrolig med referanseverktøyene. Men etter hvert som du tar tenkemåten i bruk, vil du se at det å fokusere lesersørvissamtalen om appellfaktorer er intuitivt både for deg og for lånerne.

Spesielle situasjoner

Det å jobbe med lesersørviss er aldri kjedelig. Alle lånere er forskjellige, og det vil oppstå situasjoner du ikke er forberedt på. Her er noen situasjoner som kan dukke opp, og tips til strategier for å håndtere dem.

Hvordan snakker du om bøker eller sjangre som du ikke kjenner til?

Hvis du fokuserer på appellfaktorer i samtalen,

trenger du ikke inngående kunnskap om boka for å snakke om den. Det er ingen skam å si at du ikke har lest boka selv, dersom låneren spør. Vær alltid ærlig med låneren! Det låneren ofte er interessert i å vite, er om dette er en bok det er verdt å lese. Det kan vi fortsatt svare på for låneren ved å vise til andre vi vet har lest boka. Vi kan fortelle låneren at den er mye utlånt, eller at lånere som liker denne boka, også liker den og den type bøker. Har du lest eller overhørt kommentarer om boka, kan du formidle kommentarene til låneren.

I kapittel 4 presenteres verktøyet hurtigles - hvordan lese en bok på 10 minutter. Der lærer du at bare det å ta opp den fysiske boka og bla i den, kan si mye om hva slags bok det er. Trolig kan du etter å bare ha sett fort på boka fortelle låneren noe om tempoet i den, og hvem den virker å passe for. Det kan være greit å minne låneren på at hun ikke trenger å lese ut boka hvis hun ikke liker den, og at det er lov til å ta den med hjem for å prøve. Husk å invitere låneren tilbake til biblioteket for å fortelle om boka!

Det er ikke lett å foreslå bøker i en sjanger du er ukjent med. Det kan være stort sprik i appellfaktorer innenfor sjangerens ulike undersjangre, og kanskje kjenner du ikke til mange nok titler. I neste kapittel ser vi på hvilke referanseverktøy du kan ta i bruk. I kapittel 4 ser vi nærmere på hvordan man kan gjennomføre et sjangerstudium. Det er ingen rask og enkel løsning for å sette seg inn i en ny sjanger. Men har du en stor andel lesere på biblioteket som er interessert i sjangeren, er det en jobb som må til for å kunne gi god lesersørviss.

Hva gjør du hvis du får jernteppe?

De fleste av oss har kjent panikken komme når låneren spør om hjelp til å finne en «god bok», og det plutselig blir helt blankt der oppe. Sitter du bak skranken er den beste løsningen å komme seg på beina og ut blant hyllene. Mens du snakker med låneren om bøker låneren har likt, hjelper det å få øye på kjente titler og forfattere i hyllene. Tidligere i dette kapittelet var vi inne på viktigheten av å være forberedt på å skulle foreslå bøker under skranketakten. Det å kaste et blikk på egen leselogg, eller gå rundt i biblioteket og se hva som er utstilt, gjør at du er innstilt på riktig kanal, og sjansen for å få jernteppe er mindre når låneren spør.

Hvordan snakker du om bøker og forfattere som du personlig ikke liker?

Det er en kunst å snakke fordomsfritt om bøker og forfattere du personlig ikke liker.

I ordet appell ligger det noe positivt. Snakker du med låneren om boka appellfaktorer, fokuseres samtalen på hva det er i boka som kan appellere til låneren, og du trenger ikke blande inn egen smak. Synes du det er vanskelig å si noe positivt om boka, kan du vise til hva andre lesere av boka har sagt. Iblant er låneren genuint interessert i å høre din personlige mening om boka. Da kan du selvsagt gi uttrykk for hva du synes om boka. Men pass på å ikke bruke uttrykk som «søppel» eller «elendig». Det er vanskelig å bygge gode formidlingsrelasjoner dersom lånerne føler at det blir sett ned på lesevanene deres.

Hva gjør du hvis låneren ber om å få anbefalt en bok?

Når en låner ber om å få en bokanbefaling, er det som regel det samme som å spørre om hjelp til å finne en bok som passer til seg. Vet du at du har samme litteratursmak som låneren, er det trygt å anbefale det du selv har likt og lest. Kjenner du ikke låneren, eller har dere ikke lignende litteratursmak, kan du gjennomføre henvendelsen som en vanlig lesersørvissamtale.

Noen ganger er det ikke mulig å få ut av låneren hva han liker å lese, han vil bare at du finner frem noe «bra». I slike tilfeller kan det være lurt å foreslå bøker du vet at mange lånere har likt, og formidle den til låneren gjennom appellfaktorer som du ellers ville ha gjort. Appellfaktorene gjør at det blir tydelig for låneren hvilken type bok det er, og du får en reaksjon på om det er dette han er interessert i eller ikke.

Hva gjør du hvis låneren spør etter en bok som minner om en bok du ikke har hørt om før?

Ikke nøl med å innrømme for låneren at du ikke har hørt om boka eller forfatteren. Si heller til låneren at «Dette er en bok jeg ikke har hørt om før. Kan du fortelle meg om den?» Når du spør lånere om informasjon om bøker eller forfattere, forteller de deg ofte samtidig hva de liker ved boka. Da kan du oversette det låneren sier til appellfaktorer, og ta i bruk referanseverktøy dersom du ikke kommer på mulige leseforslag.

Litterær speed-dating

Vil du trene på lesersørvissamtalen? By opp til litterær speed-dating på biblioteket!

Dette er lesersørvissamtalen i ny innpakning, hvor bibliotekets litterære matchmaker hjelper lånerne med å finne sin drømmebok. Med hjelp av lesersørvismetoden finner du leseforslag til lånerne over en kopp kaffe i en hyggelig setting. Forslagene presenteres som mulige drømmebøker, og vips: Du har litterær speed-dating på biblioteket!

Arrangementet gir god trening i lesersørvissamtalen, og er en fin anledning til å bli bedre kjent med bibliotekets lånere.

Du trenger:

Et bord dekket med hvit duk og rose

En villig bibliotekansatt

Tilgang på PC og internett

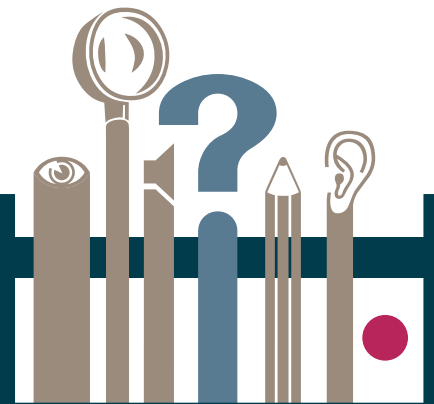
Kaffe/te og hyggestemning

Kapittel 3

Verktøykassa:

Referanseverktøy

I dette kapitlet åpner vi første del av verktøykassa. Her ser vi på ulike referanseverktøy du kan bruke for å finne leseforslag til låneren, og hvordan du kan bygge egne verktøy. Det finnes et utall blogger og nettsider å konsultere, og ressursene beskrevet i dette kapitlet er bare et utvalg. Hensikten er å vise hvordan du kan bruke lesersørvismetoden for å finne leseforslag på nett.

Referanseverktøy

Google

I USA er lesersøvis en godt innarbeidet tjeneste på mange bibliotek. Dersom bøker har lignende appellfaktorer, kaller bibliotekarene bøkene for read alike. Flere bibliotek publiserer lister med forslag til read alike på sine hjemmesider.

Disse listene er mulig å finne via googlesøk. Skriv inn forfatternavn eller tittel i søkefeltet på google, sammen med ordet «read alike». Let etter navn på bibliotek i søkeresultatene, det er som regel bibliotekene som har de beste forslagene. Denne fremgangsmåten fungerer bare dersom boka foreligger på engelsk.

Husk å sjekke at leseforslagene du finner på nett passer til det låneren ser etter. Bøkene kan være foreslått på bakgrunn av andre appellfaktorer, eller fordi de ligner hverandre tematisk.

Novelist

Novelist er et elektronisk referanseverktøy som generer leseforslag på bakgrunn av appellfaktorer. I USA kobles databasen til bibliotekets katalog, slik at låneren får tilbud om andre bøker som minner om den hun ser på. Databasen er også et referanseverktøy for bibliotekaren, som kan søke direkte på appellfaktorer, tema, sjanger og alderstrinn. Det er mulig for norske bibliotek å kjøpe tilgang til tjenesten, og noen norske bibliotek har allerede tilgang. Gjelder bare for engelskspråklige og oversatte bøker.

Læsekompas.dk

Læsekompasset er utviklet av den danske biblioteksentralen, i samarbeid med flere danske folkebibliotek. Nettsiden er ment å være et inspirasjonsverktøy for voksne lesere, og er utarbeidet spesielt for bibliotekene og deres brukere.

Læsekompasset benytter blant annet metadata i form av appellfaktorer for å gi forslag til bøker som ligner. Hvis du tror at boka er oversatt til dansk, kan dette være et godt sted å starte søket. Nettsiden har også ulike lister med bøker. Listene tar ofte utgangspunkt i aktuelle temaer eller samler bøker etter appellfaktorer. Listene er et godt utgangspunkt for å lage utstillinger på biblioteket.

Amazon

Amazon er ute etter å selge, og mange av funksjonene på sidene deres er designet for å øke salget. En av funksjonene gjør at du får forslag til andre bøker å kjøpe, på bakgrunn av den boka du er interessert i. Forslagene baseres på det andre kunder har kjøpt. Dette er ikke det samme som en konstruert liste med read alike, men bøkene kan være en god indikator på mulige leseforslag.

Amazon er også et godt hjelpemiddel for å få rask oversikt over boka. Bokomtalen er ofte hentet fra amerikanske Booklist, som jobber med å skrive anmeldelser og bokbeskrivelser rettet mot biblioteksansatte. De inkluderer bevisst ord som sier noe om bokas appellfaktorer i anmeldelsene. Siden har også en customer reviews-funksjon, hvor leserne selv får

skrive hva de likte ved boka. Kommentarer fra leserne er ofte god hjelp for å få tak i bokas appellfaktorer.

Goodreads/ Bokelskere

Amerikanske Goodreads eller norske Bokelskere er også aktuelle steder å se etter leseforslag. Søk på den tittelen låneren er interessert i, og se om den nevnes i noen av medlemmenes leselister. Lister med navn som «ti på topp» eller «mine favoritter» inneholder ofte bøker med tilsvarende appellfaktorer.

Under «Finn bøker» på Bokelskere har du mulighet til å søke etter bøker som omtaler spesielle personer, tider og steder.

Lesersørvis på Facebook

Lesersørvis har en egen gruppe på Facebook. Her kan du spørre medlemmene om hjelp til å finne leseforslag. Ikke glem å skrive hva det er ved boka låneren din liker, slik at leseforslagene tar utgangspunkt i appellfaktorene.

Siden kan også brukes hvis du vil utarbeide en liste over bøker som ligner hverandre, eller vil ha forslag til bøker som kan inngå i en utstilling. Spør gruppen om forslag til bøker, og glem ikke å dele resultatet!

Noget der ligner

Den danske litteratursiden (www.litteratursiden.dk) har flere lister med bøker og forfattere som ligner hverandre.

Bygg egne referanseverktøy

Det finnes enn så lenge ikke et norsk digitalt verktøy som bruker appellfaktorer for å generere leseforslag, men Biblioteksentralen har tatt en ledende rolle med å utvikle metadata til et slikt verktøy, så det vil trolig komme. I mellomtiden er bibliotekene avhengig av å bygge egne referanseverktøy. I neste kapittel ser vi på strategier for å bli bedre kjent med samlingen. Etter hvert som du leser og leser om nye titler, kan du begynne å lagre den nye kunnskapen i lister. Slike lister kan ta utgangspunkt i «read alike», eller et tema, eller en sjanger.

Lister med bøker som ligner er ikke bare et godt referanseverktøy for deg som jobber på biblioteket, det er også en god tjeneste for lånerne. Sølvberget har på sine nettsider flere gode eksempler på slike lister. Ikke sjeldent er listene også gjort om til brosjyrer med leseforslag som publikum kan plukke med seg.

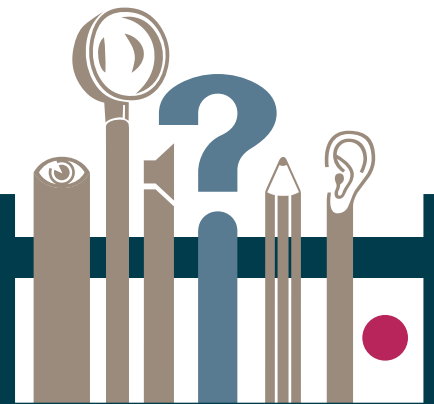
Hvis du ønsker å lage boklister til eget bruk, eller bare ha et sted hvor du samler det du leser fortløpende, er bokelsere.no et godt verktøy. Fordelen med å bruke Bokelskere.no kontra å lage en liste i Excel eller for hånd, er at det på Bokelskere.no allerede ligger mye informasjon om boka. Blar du gjennom en liste får du opp bilde av boka, og du kan trykke deg inn og lese om boka. Det er også åpnet for leserkommentarer, som gir verdifull informasjon om hva folk liker ved boka.

Det viktigste er å finne en måte å arkivere lesingen på som fungerer for deg og ditt bibliotek.

Kapittel 4

Verktøykassa:

Bli kjent med samlingen!

Det er umulig å ha full oversikt over alle bøker som finnes der ute. Men det er mulig å bygge gode rutiner for stadig å bli kjent med nye deler av samlingen. Det bør være et mål at alle lånerne på biblioteket i prinsippet kan få samme gode lesersørviss. Det innebærer at den ansatte må ha kunnskaper om samlingene, langt utover de bøkene han eller hun møter gjennom egen fritidslesing.

Hurtigles – Hvordan lese en bok på 10 minutter?

Hurtigles er et effektivt verktøy for å bli kjent med nye bøker. Har du lånere som leser i andre sjangre enn deg selv, eller ønsker du kanskje å få et overblikk over årets kulturfondbøker? Hurtigles gjør det mulig å danne seg et tilstrekkelig inntrykk av en bok på 10 minutter, slik at du kan formidle den videre til lånerne i biblioteket.

Det å hurtiglese en bok er selvfølgelig ikke det samme som å lese boka fra perm til perm. Dette er først og fremst et verktøy for å bli bedre kjent med samlingen, og som taler til den profesjonelle leseren i oss. Den gode leseopplevelsen får vi hjemme når vi tar oss tid og koser oss med boka. Hurtigles er mer et redskap for å få tak i hva det er med boka som vil appellere til lånerne, og hvem som vil ha glede av å lese den.

Hurtigles består av 7 trinn. Det er ikke viktig om det tar ti eller femten minutter å hurtiglese, eller om du er innom alle syv punktene. Det viktigste er å få et overblikk over boka slik at du kan formidle den videre.

På www.lesersorvis.no kan du laste ned et skjema som du kan fylle ut når du hurtigleser. I starten er skjemaet til god hjelp for å innordne inntrykkene av boka.

7 steg for å HURTIGLESE:

1

Omslaget

Bokas omslag er ikke tilfeldig, men inngår i en bevisst markedsføring fra forlaget. Fargene, bildene og teksten er ment å snakke til bokas målgruppe. Vurder følgende punkter:

- ➔ Signaliserer omslaget noe om målgruppa for boka?
- ➔ Sier omslaget noe om forfatteren? Har han eller hun f.eks. vunnet priser?
- ➔ Står forfatterens navn i like stor skrift som tittelen på boka? Hvis navnet på forfatteren er fremhevet, er det ofte en bestselgende forfatter.
- ➔ Er det brukt en uvanlig font eller farge? Rød skrift som drypper som blod er f.eks. en god indikasjon på grøsser.

2**Les baksideteksten**

Baksideteksten gir som regel et kort referat av innholdet i boka, og kan sette deg på sporet av bokas viktigste appellfaktorer.

- ➔ Hva forteller vaskeseddelen deg om bokas plott og appellfaktorer?
- ➔ Blir boka sammenlignet med andre bøker?
- ➔ Er det sitater fra andre forfattere? Det er ofte forfattere som skriver tilsvarende litteratur som blir sitert på hverandres bøker.

3**Vurder skriftstørrelse og linjeavstand**

- ➔ Hvor enkel er boka å lese? Er skriften tiltenkt voksne eller unge lesere?
- ➔ Er det brukt mer enn én skrifttype? Ulike skrifttyper kan bety at det er flere hendelsesforløp eller fortellerstemmer.
- ➔ Er det fullskrevne sider, eller er det mye luft på sidene? Har boka mye dialog, korte setninger, avsnitt eller kapitler, blir det mer luft på sidene. Mye luft på sidene kan tyde på høyt tempo i boka. Motsatt kan tettskrevne sider indikere lavt tempo.

4**Les utdrag av boka**

Les første kapittel, eller et stykke ut i fortellingen. Hva skjer innledningsvis? Hvilke karakterer og hvilken setting blir introdusert? Starter boka med beskrivelse eller med handling?

Les noen sider i midten av boka.

Les det siste kapittelet. Hvordan slutter historien? Er det åpen eller lukket slutt?

5**Vurder bokas appellfaktorer**

Hva er de viktigste og tydeligste appellfaktorene i boka?

6**Bokas plott**

Får du et inntrykk av hva boka handler om? Kan du si et par linjer om bokas plott?

7**Read alike**

Hvilke andre bøker eller forfattere har tilsvarende appellfaktorer?

Hvilke lånere vil ha glede av denne boka?

Skal hurtigles fungere som et godt verktøy for å bli bedre kjent med samlingen, er du avhengig av å sette konkrete mål for lesingen. Hva ønsker du å hurtiglese, og hvor mye tid kan du sette av til lesingen? Sett deg et definert mål, og se hvor mange bøker du kan lese i timen, i uka og i måneden.

Det er viktig å organisere og arkivere det du hurtigleser. Du kan arkivere hurtigles-skjemaene, eller du kan føre bøkene i en leselogg. Etter hvert kan du prøve å legge bøkene direkte i lister på f.eks. Bokelskere.no. Listene kan være bygd opp etter sjanger, eller etter bøker som ligner på hverandre. Slik skaper du nytt referanseverktøy i takt med at du hurtigleser og blir kjent med nye deler av samlingen.

Jo mer du øver på å hurtiglese, jo lettere blir det. Så snart du er trygg på prosessen, har du et verktøy for å enkelt bli kjent med nye bøker og forfattere. Det gjør deg i stand til å få et overblikk over flere bøker enn det du ville ha fått gjennom vanlig lesing.

Vil du lese mer om hurtigles? I boka *The Readers' Advisory Handbook* av Jessica E. Moyer og Kaite M. Stover kan du lese mer om teknikken. Her får du også egne strategier for å hurtiglese fagprosa og hurtiglytte til lydbøker.

Anmeldelser

Når du leser en anmeldelse for å bruke i arbeidet med lesersørvis, er det ikke kritikerens vurdering av boka du er mest opptatt av. Du leter etter de ordene som du senere kan bruke i formidlingsarbeidet, og

forsøker å danne deg et inntrykk av hvilke lånere boka kan passe for.

En god anmeldelse gir som regel informasjon om de viktigste plottelementene i boka, i tillegg til å sette boka inn i en større kontekst. Kanskje har forfatteren vunnet priser, eller boka tar utgangspunkt i virkelige hendelser? Dette er informasjon som lånerne kan ha glede av. De aller fleste anmeldelser sier også noe om bokas viktigste appellfaktorer. Ser du etter disse ordene, vil du oppleve at det dukker opp presise beskrivelser av ting som tone, tempo, karaktertyper osv. Det gjør anmeldelser til et godt verktøy for å bli kjent med nye bøker.

Hvis det er mulig, kan det være en fordel å lese flere anmeldelser av samme bok. Det er ikke alltid kritikerne er enig om hva det er verdt å fremheve ved en bok, og det gir et mer nyansert bilde å lese flere anmeldelser.

Anmeldelser fungerer godt alene, men er også et fint supplement til hurtigles. Får du ikke tilstrekkelig tak på boka til å formidle den ut fra en anmeldelse, kan du bruke teknikkene fra hurtigles for å få et bredere inntrykk. Og en anmeldelse vil kunne utfylle hurtiglesverktøyet, gjennom å sette boka inn i en eventuell kontekst eller gi annen verdifull informasjon.

Det kan lønne seg å ta notater fra anmeldelsene. Du kan for eksempel bruke leseskjemaet på side 25, som du finner på www.lesersorvis.no, eller du kan lage noe tilsvarende. Leseskjemaet hjelper deg med å innordne inntrykkene av boka. Du trenger ikke å ta notater fra hver anmeldelse du leser, bare

Informasjon du ofte finner i en anmeldelse:

- ✓ Bokas viktigste plottелеmenter
- ✓ Ord som beskriver bokas appellfaktorer
- ✓ Tidligere bøker av forfatteren, eller annen kontekst
- ✓ Om boka er en del av serie
- ✓ Andre bøker eller forfattere boka minner om

de du synes gir informasjon som du kan dele med lånerne.

Etter hvert som du blir tryggere på verktøyet kan du, på samme måte som med hurtigles, gå over til å organisere bøkene du leser om direkte i leselogg eller i leselister. Det viktigste er at du på en eller annen måte får arkivert inntrykkene av boka, slik at du kan ta dette i bruk i fremtidig lesersørvisarbeid.

På de neste sidene kan du se eksempler på to anmeldelser. Den ene er en positiv anmeldelse, den andre det nærmeste vi kommer en slakt. Uavhengig av anmelderens syn på boka er det mulig å trekke ut informasjon som vi kan bruke i formidlingsarbeidet.

I anmeldelsen av Sascha Arangos *Sannheten* og

andre løgner er det flere opplysninger vi kan ta med oss. Vi får de viktigste plottelementene, og vi får noe informasjon om forfatterens bakgrunn. Vi får også dannet oss et solid inntrykk av hva det er ved boka som vil appellere til lånerne: Her har vi en storsjarmør av en hovedkarakter, som vi ikke riktig kan stole på (upålitelig fortellerstemme). Vi har en bok fylt med *skjulte ledetråder*, skrevet i et *rikt og underfundig språk*. Forfatteren byr i tillegg på *skråblikk og humor*. Disse appellfaktorene kan få oss til å tenke på bøker som *Den talentfulle Mr. Ripley* av Patricia Highsmith eller *American Psycho* av Bret Easton Ellis. Dette er bøker med tilsvarende karaktertyper. Andre leseforslag kan være *Middagen* av Herman Koch eller *Solar* av Ian McEwan. Begge bøkene har stilistisk sterkt språk, og byr på både humor og skråblikk sammen med trekk fra den psykologiske thrilleren.

Bokanmeldelse:

Sascha Arango

«Sannheten og andre løgner»

Kryptisk krim

Av Tom Egeland

Dato: 30.01.2015

«Sannheten og andre løgner» er en kryptisk krim – i ordets beste mening: gåtefull, mystisk, full av skjulte ledetråder og dulgte hemmeligheter.

Henry Hayden er en berømt, bestselgende krimforfatter og en kvinnebedårer av rang. Han er vakker, macho, sjarmerende og styrtrik. Han hylles av kritikerne («Hver setning er en festning»). Kvinnelige lesere flokker seg henført rundt ham som om han var en blanding av Nesbø og Knausgård.

Men Hayden er ingen litterær begavelse. Han er en svindler og en løgner. Han har tilsynelatende alt – medregnet to formidable problemer:

- Kona hans er forfatteren bak samtlige av hans mesterverker. Selv kan han ikke skrive.
- Hans hemmelige elskerinne er ikke bare hans forlagsredaktør – hun er gravid. Med ham.

Oppsummert på denne måten høres sjuttet

ut som en riktig klisjéfylt kioskroman. Men det er den ikke.

Forfatter Sascha Arango besitter den vellykkede forfatters nådegave: et rikt språk og underfundig formuleringsevne, skråblikk og humor, originalitet og evnen til å overraske.

Kort sagt: Han er en litterær begavelse. Hans debutroman er full av små, poetiske perler som viser at i Sascha Arango bor en dikter – ikke bare en kyndig plottmaker og en språklig tekniker.

Om det er Haydens kone eller elskerinne som ender opp død, skal jeg ikke røpe. Men snart har han politiet på nakken. Lenge lar de seg lure av Haydens blindspor og forklaringer. Men langsomt begynner de å ane at ikke alt er som det skal i Henry Haydens plettfriske tilværelse.

Utad fremstår Henry Hayden som lavmælt, sympatisk og sjenerøs. Det er han ikke. Innerst inne er han en følelseskald psykopat og en mani-

pulerende drittsekk.

Derfor er det med en emmen smak i munnen at jeg, som leser, lar meg forføre og sjarmere av ham. Han fortjener bare min forakt. En får prise seg lykkelig over at det er en roman.

Henry Hayden kan ikke skrive. Men du verden som han kan legge intrikate planer som forvirrer politiet og omverden. Han fletter sannheter, halv-sannheter og løgner sammen så proft og kløktig at en lett kunne tro han faktisk sto bak plottene i sine (les: konas) internasjonale suksessthrillere.

Sant å si får ikke helt taket på Henry Haydens sanne karakter. Tidvis fremstår han så følsom og samvittighetsfull at det bryter med hans psykopatiske natur. Samtidig får han dermed så mange fasetter – i likhet med vaskeekte psykopater – at han faktisk er troverdig.

Leseren må nok godta en og annen usannsynlighet og et og annet slumpetreff, men hva så – Arango kamuflerer dem med litterær eleganse.

Noen bøker har fingeravtrykk, sjel og karakter. Dette er en slik bok.

Anmeldelsen av *De syv søstre* av Lucinda Riley er alt annet enn positiv. Like fullt er dette en etter-spurt forfatter på biblioteket. Fordi vi ikke leser anmeldelsen primært med tanke på den kritiske vurderingen, vil også en negativ anmeldelse gi oss de verktøyene vi trenger for å samtale med lånerne om boka.

I anmeldelsen får vi vite at boka skal inngå i en serie på syv bøker, og vi får høre om tidligere utgivelser av forfatteren. I tillegg får vi informasjon om de sentrale plottelementene, og ord som beskriver bokas appellfaktorer: *Flere generasjoner kvinner, gods og herskapshus, ulykkelig kjærlighet*. Vi får også vite at det er *to tidsplan som veves sammen*, og at handlingen foregår i en *eksotisk setting*. Vi ser fort at boka er typisk for sin sjanger, og at leseforslagene er mange. Den mest opplagte er kanskje Kate Morton. Ellers er forfattere som Merice Briffa,

Lisa Jewell og Katherine Webb også sikre leseforsalg. Tar du bort den historiske tidsrammen, åpner det for forfattere som Cecilia Samartin, Jojo Moyes og Victoria Hislop.

Bokanmeldelse:

Lucinda Riley

«De syv søstre»

Roman

Av Gerd Elin Sandve

Dato: 21.01.2015

Ikke stor litteratur. Men populær. Forskjellen på Lucinda Rileys roman og seriebøker i pocket er liten. Mest dette at sexen er mye dårligere.

Irske Lucinda Riley har solgt lassevis av bøker i Norge. Aller mest av «Orkideens hemmelighet», med handling fra et engelsk gods og eksotiske Siam, alias Thailand. Siden av blant annet «Lavendelhagen», med handling fra et fransk gods og romantiske Paris, og «Midnattsrosen», med handling fra et engelsk gods og eksotiske India. I den nye boka er deler av handlingen lagt til – gjett hva – et gods, denne gangen i Sveits. Dessuten til eksotiske Brasil og romantiske Paris. Velprøvde og populære ingredienser, med andre ord, i en bok som ikke uventet er utstyrt med omslag i duse farger, med tittel i løkkeskrift og et romantisk bilde av en kvinne sett bakfra.

«De syv søstre» er første bok i en planlagt serie bøker om, du gjettet det igjen, syv søstre. Det vil si, per nå er de bare seks, for den siste og syvende er «savnet». Alle er adopterte, fra ulike ver-

denshjørner. Adoptivfar Pa Salt har gitt alle navn etter stjernebildet Pleiadene, og tilfeldigvis innehar alle søstrene, som ble adopterte som babyer, egenskaper som passer perfekt med navnet på den greske gudinnen de har fått navn etter. Maia, som er hovedpersonen i «De syv søstre», er eldst, og like smellvakker som sin gudelige navnesøster. Hun er en forsiktig, egentlig ganske forskremt kvinne, den eneste av søstrene som fremdeles bor hjemme på godset Atlantis. Der lever hun et stille og tilbaketrukket liv mens hun jobber som skjønnlitterær oversetter.

Da mystiske fosterfar Pa Salt dør uventet helt i starten av boka, blir det starten på store omveltninger også for Maia. Adoptivfaren har lagt ved et par mystiske hint til hvor hun kommer fra. Da en skummel eks truer med å stikke innom Atlantis, nærmest rømmer Maia ut i verden. Hun vil finne ut mer om sitt opphav.

Brasil er målet. Rio de Janeiro. Der møter Maia, meget beleilig, en forfatter hun har oversatt fra portugisisk til fransk. Han er tilfeldigvis ...

både hyggelig, morsom, pen og singel, og har selvsagt både lyst og anledning til å slippe alt for å bli med Maia på hennes prosjekt.

Undersøkelsene tar dem med til Rio på 1920-tallet, hvor Maias oldemor levde som datter av en rik oppkomling. Faren vil hun skal gifte seg med en tradisjonell aristokratfamilies røyskattlignende dronker av en sønn. Maias oldemor vegrer seg. Hun får tillatelse til å dra på dannelsesreise til Paris, og treffer blant kunstnerne på Montmartre en kjekk fransk skulptør. Varmblodig drama følger.

Detaljene trenger ikke røpes her. Det holder å opplyse om at Lucinda Riley bruker absolutt alle ingrediensene i den faste oppskriften sin. Godset er allerede nevnt, i tillegg kommer flere generasjoners vakre, sterke, uskyldige kvinner på leit etter et bedre liv, umulig og derfor ulykkelig kjærlighet, arbeidsomme, men fraværende fedre og onde svigermødre, samt en eksotisk setting og

to tidsplan hvor helten i det ene helt «tilfeldig» møter sentrale, kjente historiske personer. I Maias oldemors tilfelle dreier det seg om den ikoniske Kristusstatuen i Rio. Og om kjærlighet, så klart, og skjønnhet.

Hos Riley er de snille vakre, de slemme stygge, og klisjeene ellers blomstrer tettere enn løvetann om våren. Forskjellen på «De syv søstre» og en typisk underholdningsserie i mykt omslag, er egentlig bare to ting: Her er stoff nok til fire–fem seriebøker i kun én bok med stivt omslag. Dessuten er her mindre og dårligere sex.

Stor litteratur er dette uansett ikke. Men populær. «De syv søstre» klatrer allerede mot toppen av salgslistene. Selv om den egentlig er en ganske kjedelig bok, av den typen som varer i syv lange og syv brede, før den ender akkurat slik leseren hele tida forventet. Lykkelig, så klart. Og snart kommer neste bind, fra Norge.

Rutiner for påfyll

Når du arbeider med lesersøvis, er du langt på vei avhengig av å være oppdatert på bokmarkedet. Det kommer ofte spørsmål fra lånerne om nye bøker og forfattere. Men hvordan sørger du for å holde deg oppdatert i et boklandskap som stadig er i vekst, og hvor den ene bestselgeren avløser den andre?

Det er ikke et mål å være oppdatert på absolutt alt som skjer. Det viktigste er å bygge en rutine som

gjør at du får den informasjonen du trenger. Gap ikke over for mye, og gå heller inn for å skape en fast rutine. Finn de nyhetsbrevene, anmelderne, bloggerne eller podkastene som passer deg best. Du kan bruke Bloglovin.com for å bli varslet om nye blogginnlegg, og du kan legge nyhetsbrevene i en egen mappe på innboksen som du leser så snart du får tid. Kanskje du kan få satt av en fast tid i uken til å skimme avisene for anmeldelser?

Det å være oppdatert på bokmarkedet krever en innsats. Men det er viktig for bibliotekets lesersø-

vistilbud av flere grunner: Gjennom å kikke fremover på hva som kommer, blir det også mulig å kikke bakover på det biblioteket allerede har. Med utgangspunkt i kommende, populære titler kan du trekke frem andre bøker fra bibliotekets samling som kan virke som alternative leseforslag.

Du kan samle leseforslagene i en egen brosjyre, som du deler med lånerne på biblioteket. Eller du kan lage utstillinger med utgangspunkt i en kommende utgivelse. Ikke bare viser du at biblioteket er oppdatert på det siste, men du får også introdusert leserne for bøker og forfattere de kanskje ikke har hørt om før.

På www.lesersorvis.no har vi samlet forslag til nyhetsbrev, blogger, aviser og nettsider som det kan være aktuelt å følge.

Tips

Ta en vårrengjøring i innboksen! Plutselig har det hopet seg opp, og du sitter der med en innboks full av nyhetsbrev du ikke rekker å lese. Ha heller færre nyhetsbrev som du leser, enn mange du ikke rekker å lese.

Læringsnettverk

Har du full oversikt over hva kollegaene dine leser? På noen av bibliotekene i USA har de hengt opp lister på pauserommet med oversikt over leseinteressene til de ansatte. Dette er kanskje ikke like aktuelt for alle, men det å gjøre bøker og lesing til noe det snakkes om regelmessig er viktig på et bibliotek. Et læringsnettverk med en fast gruppe deltagere er med på å bygge en sterk lese- og formidlingskultur blant de ansatte.

Lesersørvismetoden passer godt for å presentere bøker muntlig eller skriftlig i et læringsnettverk. For eksempel kan målet med et læringsnettverk være å bli kjent med nye kulturfondsbøker. Når fokuset ligger på appellfaktorer, blir det lettere for gruppa å diskutere hvem bøkene passer for. Da blir det ikke en diskusjon om hvem som liker hva, men hva det er ved bøkene som vil appellere til leserne. Gruppa kan også diskutere om bøkene ligner på andre bøker i samlingen. Blir bøkene knagget på tidligere utgivelser, blir det lettere å huske bøkene senere.

Et læringsnettverk gir de ansatte mulighet til å diskutere bøker og formidling på jevnlig basis. Et læringsnettverk kan ta mange former, og det kan organiseres rundt et digitalt så vel som fysisk møterom. Det er en stor fordel å kunne samarbeide med andre ansatte for å forsterke bibliotekets lesersørvis-tilbud og konstruere referanseverktøy.

Sjangerlære

Har du lånere på biblioteket som spør etter bøker fra en sjanger du ikke kjenner så godt? I dette avsnittet presenterer vi en modell for å gjennomføre sjangerstudium. Hvor omfattende sjangerstudiet skal være, er opp til deg. Hensikten med et sjangerstudium er først og fremst å få en oversikt over sjangeren og de ulike nøkkeltitlene.

Sjangerlære har en sentral plass innenfor lesersørvismiljøet i USA. Det finnes mange utgivelser om de litterære sjangrene sett fra et lesersørvisperspektiv. En viktig utgivelse er *Genrelecting: A Guide to Popular Reading Interests*, av Diana Tixier Herald som i dag har nådd syvende opplag. Boka blir brukt som et referanseverktøy. Den gir oversikt over de viktigste trekkene ved populære sjangre, og presenterer nøkkeltitler innen sjangrene.

Omtrent på samme tid som Joyce Saricks og hennes kollegaer satte lesersørvis på agendaen, ble Adult Reading Round Table (ARRT) stiftet i Chicago (1984). ARRT kom til på initiativ fra bibliotekarer som hadde sett seg lei på at formidlingen av skjønnlitteratur var underprioritert i bibliotekene til fordel for informasjons- og referansetjenester. Gjennom ARRT fikk bibliotekarene et forum for å dele og utvikle redskap for lesersørvis. Ett av hovedfokusene var og er sjangerstudium. ARRT er et aktivt forum den dag i dag, og de bruker i snitt to år på hvert sjangerstudium. På www.arrtreads.org kan du lese mer om forumet, og om sjangrene de har studert.

I forbindelse med workshopene i lesersørvis har vi gjennomført ulike sjangerstudium, i en mindre

omfattende variant. På hver workshop valgte vi en sjanger som vi ønsket å fordype oss i. Vi hentet inn en foreleser med kompetanse på sjangeren som holdt et foredrag. Foreleserens oppgave var å gi en fremstilling av sjangeren, både som helhet og med vekt på de ulike undersjangrene.

Alle kursdeltagerne fikk en bok innenfor sjangeren som de leste før kursdagen. Det ble som regel lagt opp fem-seks ulike titler, som var nøkkeltitler innenfor de ulike undersjangrene. Etter foredraget grupperte deltagerne seg etter hvilken bok de hadde lest. De diskuterte hvordan boka passet til sin sjanger, dens viktigste appellfaktorer og mulige read alike. Bøkene ble så presentert for resten av deltagerne. Hensikten var å introdusere deltagerne for sentrale titler, og samtidig vise hvor stor bredden er innenfor en og samme sjanger.

Tips

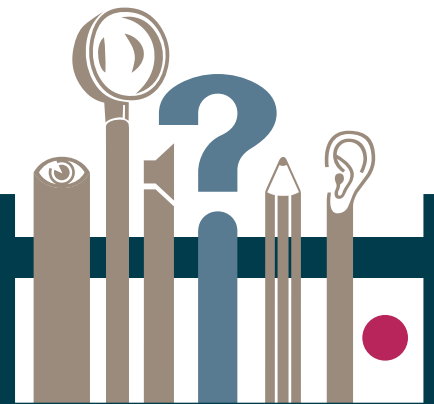
På bibliotekutvikling.no finner du nå Sjangerskolen. Dette er nettkurs hvor du kan lære om ulike sjangre. Her får du en oversikt over sjangeren som helhet, boktips og formidlingstips. Rett og slett en startpakke for å komme i gang med sjangerlære!

Fokuset på appellfaktorer gjorde det tydelig at det kan være store variasjoner på hva lånerne liker, selv om de leser bøker fra samme sjanger. Låneren som forteller at han liker å lese Agatha Christie, skal med stor sannsynlighet ikke ha med seg en bok av Jo Nesbø hjem, selv om begge bøkene tilhører sjangeren krim. Christies puslespill-mysterier, som ofte løses av den gamle og godmodige Miss Marple, har lite til felles med Nesbøs realistiske politikrim og hans hardføre Harry Hole. Slik er det med alle sjangre - spennet mellom space opera og dystopi er stort for leseren av sci-fi. Gjennom et sjangerstudium ble disse nyansene tydeligere, og delta-gerne fikk oversikt over sjangerens undersjangre og sentrale nøkkeltitler.

Selv om det er både lærerikt og morsomt, er du ikke avhengig av en innleid foreleser for å gjennomføre et sjangerstudium. Gå sammen med en kollega eller to, og kartlegg de viktigste undersjangrene og nøkkeltitlene innenfor en sjanger. Begynn gjerne med de bøkene som er mye utlånt eller etterspurt på ditt bibliotek. Forsøk å lese en populær bok fra sjangeren på vanlig måte, sånn at du kan danne deg et solid inntrykk av hva lånerne liker ved sjangeren. De neste bøkene kan du hurtiglese. Tenk hele tiden etter om du kjenner andre bøker i samlingen som har tilsvarende appellfaktorer, gjerne også fra andre sjangre. Husk å arkivere det du lærer i form av leselogg eller leselister.

Kapittel 5

Bokbeskrivelser

En måte å formidle samlingen på er å trekke frem enkelttitler gjennom å skrive om dem. Men i en travel arbeidsdag, hvordan skriver du godt om bøker på kort tid? I dette kapitlet lærer du å skrive bokbeskrivelser. Dette er en kort tekst som sier akkurat nok om en bok til at lånerne kan velge om de vil lese den eller ikke.

Jeg og Earl og jenta som dør Av Jesse Andrews

Hva om din store kjærlighet i livet snart skal dø? 17 år gamle Greg begynner på sitt siste år på high school, hvor han mer eller mindre blir presset til å bli venn med Rachel som har kreft. Men før han vet ordet av det er han hodestups forelsket, og den korte tiden Rachel har igjen skal bli dyrebare for dem begge, og for menneskene rundt dem. En sår og vakker historie om forelskelse og tap og om humor og vennskap.

Hvorfor skrive bokbeskrivelser?

Bokbeskrivelsene er et egnet medium for å formidle enkelttitler fra samlingen. Tekstene har et format som passer inn flere steder, som for eksempel på Facebook, eller på bibliotekets hjemmeside. De kan brukes i forbindelse med en utstilling på biblioteket, eller de kan sendes til lokalavisa. Bokbeskrivelsene får plass på baksiden av et bokmerke, eller du kan sette flere sammen i en brosjyre som du kan dele ut på biblioteket.

Bokbeskrivelser følger et fast mønster, og etter litt trening går de fort å skrive. Det gjør at du kan skrive om mange bøker på kort tid. En annen fordel, er

at du trenger ikke å ha lest boka for å skrive bokbeskrivelser. Du kan lese deg tilstrekkelig opp på boka, til å gi en god, skriftlig beskrivelse av den til lånerne. Det åpner opp for at du kan skrive om bøker fra hele samlingen! En annen, viktig grunn for å skrive bokbeskrivelser er lånerne våre. Si at du er på utkikk etter en ny bok. Er det ikke da flott å kunne orientere seg ved hjelp av korte bokbeskrivelser? Bokbeskrivelser bruker mange av de samme teknikkene som i en lesersørrisamtale: handling tones ned, i favør av appellfaktorer. Det gjør det lett for lånerne å forstå hva slags bok det er. Det er ikke tilsvarende enkelt å orientere seg ved hjelp av lengre tekster, eller tekster som fokuserer mest på å gjengi innholdet eller på å vurdere boka.

Hva kjennetegner en bokbeskrivelse?

Det er lettere å bli bevisst hva en god bokbeskrivelse er for noe, når man først er klar over hva den ikke er. Hensikten med en bokbeskrivelse, er at leseren skal kunne se om dette er en bok for seg eller ikke. Det krever en beskrivelse med bevisst fokus på appellfaktorer, men også at beskrivelsen er tilnærmet fri for egne vurderinger. Du vurderer så klart hvilke bøker du skal skrive om, men i selve bokbeskrivelsen holdes fokuset på å formidle boka til leseren. På dette punktet skiller en bokbeskrivelse seg fra f.eks. en anmeldelse, hvor det er litteraturkritikken som står i sentrum for teksten.

Tekstene skiller seg også fra forlagenes vaskeseddel. En vaskeseddel er som regel del av en større markedsføringsplan, og har til hensikt å selge boka til flest mulig. En bokbeskrivelse prøver ikke å selge boka til «alle». En bokbeskrivelse prøver ganske enkelt å formidle boka til lånere som har interesse av den.

Målet med å holde bokbeskrivelsen kort, er at det korte formatet gjør bokbeskrivelsene til en ressurs for lånere på utkikk etter nye bøker. Den magiske grensen virker å være 100 ord. Etter 100 ord skjer det noe med teksten, som gjør at den blir tyngre å ta fatt på for leseren. Derfor er det bedre med en bokbeskrivelse som er for kort, enn en som er for lang. Her er det viktig å bruke ordtelling, og øve på å kutte ord.

177
ord74
ord

Krig og terpentin Av Stefan Hertmans

Det skulle gå 30 år fra bestefaren ga ham de to dagbøkene til Hertmans fant tid til å åpne dem, og historien som skjulte seg der var så mye mer enn hva han hadde ventet. Bestefaren var soldat under første verdenskrig, og dagbøkene viser en verden preget av traumer og lidelser som fortsetter langt inn i fredstiden. Dagbøkene er viktige vitnesbyrd om en tid vi ikke vet så mye om. I tillegg til krigens elendighet viser den fattigdom og sult, og kulturelle og sosiologiske kodekser. Det er to dagbøker bestefaren etterlot, og hvor en av dem forteller krigens historie, rommer den andre et savn og en kjærlighetshistorie de store klassikerne verdig. Hertmans bestefar mistet ungdomskjæresten til spanskesyken i 1919, men siden hun hadde en søster som lignet mye av utseende ble familien enig om at han skulle gifte seg med henne i stedet.

Stefan Hertmans er en av Belgias mest kjente forfattere, men det er først nå med Krig og terpentin han har fått det store internasjonale gjennombruddet, 63 år gammel. Les NRKs omtale og intervju her.

Krig og terpentin Av Stefan Hertmans

Det skulle gå 30 år fra bestefaren ga ham de to dagbøkene til Hertmans åpnet dem. Bestefaren var soldat under første verdenskrig, og dagbøkene viser en verden preget av traumer og lidelser. Hvor en av dagbøkene forteller krigens historie, rommer den andre et savn og en kjærlighetshistorie de store klassikerne verdig. Hertmans er en av Belgias største forfattere, og i Krig og terpentin gir han oss bestefarens beretning, breddfull av liv, historie og klokskap.

Begge tekstene over er skrevet med tanke på å formidle boka Krig og Terpentin av Stefan Hertmans. Den øverste er hentet fra et tidligere nyhetsbrev fra Telemark fylkesbibliotek, og den underste er skrevet som en bokbeskrivelse. Det gjør vondt å kutte ord, men resultatet er ofte en ryddigere og bedre tekst for leseren.

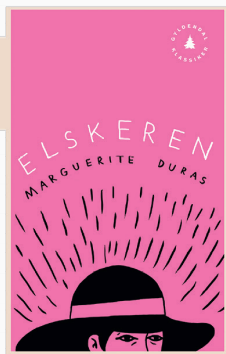
Hvordan skrive en bokbeskrivelse?

Forberedelse

Før du kan begynne å skrive selve teksten, bør du ha lest eller lest om boka. Det er fullt mulig å skrive bokbeskrivelser om bøker du ikke har lest selv. I kapittel 3 kan du lese om verktøyet hurtigles, og hvordan du kan bruke anmeldelser for å bli kjent med boka appellfaktorer. For å skrive en bok-

beskrivelse, trenger du oversikt over de viktigste plotttelementene, og bokas appellfaktorer. Dette får du gjennom å lese om boka, og ved å lytte til hva andre har likt ved boka.

Det er viktig å ha et klart bilde av hvem målgruppa er, før du begynner på bokbeskrivelsen. Målgruppa har mye å si for tonen i teksten. Akkurat som tonen er forskjellig ettersom du henvender deg til ungdom eller voksen, blir tonen forskjellig også ettersom hva slags type bok du skriver om. Appellfaktorene setter deg ofte på sporet av bokas målgruppe.

Elskeren Av Marguerite Duras

En smertelig beretning om et spesielt kjærlighetsforhold. Den aldrende fortelleren beskriver sitt første møte med kjærligheten: Hun var 15 år, skolepike og fra fattige kår. Han, en rik, eldre kineser. Elskerens ble utgitt i 1948, og

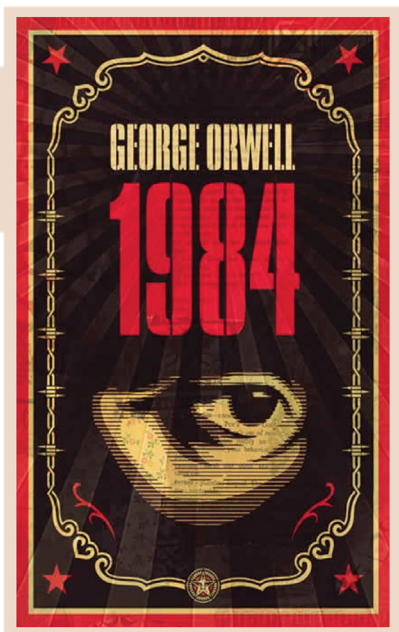
ble sin samtids mest omdiskuterte roman. Boken er hedret med Goncourt-prisen, Frankrikes gjevste litterære utmerkelse.

Glassdemonen Av Helen Grant

Noen eller noe er ute etter mer blod! 17 år gamle Lin Fox virker å være i ferd med å finne ut at ikke alle grimme eventyr bare er fiksjon. Like- ne dukker opp ett etter ett, og drapene blir bare mer og mer brutale. Hvem er neste- mann? Og hvem kan Lin stole på? I takt med at Lin nærmer seg sannheten bak de grufulle dødsfallene, beveger hun seg mot en større og større fare. Mørk spenningsroman som flirter med det okkulte.

Bøkene har forskjellige målgrupper, og tonen i teksten gjenspeiler dette.

1984 Av George Orwell

Winston Smith er i stor fare. Han har ikke glemt hvordan ting brukte å være, hvordan verden så ut før Store Bror tok over. Store Bror kan alltid se deg, og Tankepolitiet leser innbyggernes tanker. Målet er å oppnå full kontroll over innbyggernes bevissthet og følelser. En skremmende aktuell roman, hvor den inneklemt og marerittaktige tonen blander seg med et fremtidsscenario som stadig virker mer aktuelt.

ANSLAG

PLOTT

KONTEKST

Tre deler

En bokbeskrivelse består i prinsippet av tre deler. Den første delen er anslaget - den ene, første setningen som trekker inn leseren. Den andre delen er beskrivelse av plottet. Den tredje delen er kontekstdelen, og her skal blant annet appellfaktorene inn. Under følger en gjennomgang av hver del. Lærer du deg mønsteret, vil det etter hvert gå fort å skrive bokbeskrivelser.

Del 1: Anslaget

Anslaget er den første setningen i bokbeskrivelsen. Målet er å få de leserne som har interesse av boka til å lese videre.

Det er mange måter å utforme et anslag på. Noen ganger passer det med et spørsmål, og andre ganger fungerer det best å hoppe rett i handlingen. Eller hvorfor ikke presentere en av karakterene? Det kan være lurt å øve på å bruke ulike anslag.

Eksempler på mulige anslag:

«Elin er gartner og kjæreste med Isak, men etter å ha tatt en vurdering av forholdet via en samlivskalkulator på nett gjør hun det slutt.» Victoria Durnak, *Torget*. Har du bøker med en særegen hovedkarakter, kan en introduksjon av karakteren fungere som anslag.

«Jack Reacher står langs veikanten og haiker. Nesa er flatbanka og teipa i sølv.» Lee Child,

Etterlyst. Dette er en bok med mye action, og anslaget tar leseren rett inn i handlingen.

«Hvordan er det å våkne opp i en ny kropp hver dag?» David Levithan, *Hver dag.* Spørsmål fungerer ofte bra som anslag, og gir en god inngang til å beskrive boka.

«Nå som Kampen om tungtvannet blir sendt på NRK, kan det passe å blåse liv i en gammel kjenning.» Knut Haugland, *Operatøren.* Hvis en bok har fått fornyet aktualitet, kan dette brukes som anslag.

Det er virkelig bare fantasien som setter grenser for hvordan et anslag kan se ut. Etter hvert som du blir kjent med å skrive bokbeskrivelser, blir det morsomt å variere formen på anslagene.

Del 2: Plott

Plottet bør ikke ta opp mer plass enn ca. halvparten av bokbeskrivelsen. Her er det om å gjøre å trekke ut det viktigste fra handlingen, og ellers la alle detaljer fare. Det er som regel i plottbeskrivelsen at det er mulig å kutte noe, når du til slutt går over bokbeskrivelsen.

Det å skrive kort om handlingen i boka er en øvelses-sak. Det kan by på en utfordring når boka du skriver om har intrikate hendelsesforløp med hopp og sprang, eller parallelle historier. Forsøk å gjøre det så ukomplisert som mulig. Er det parallelle historier, holder det kanskje bare å nevne noe fra den ene? Det er viktigere for leseren å få tak i hva slags type bok det er, enn å lese om detaljer fra hendelsesforløpet.

Trollmannen fra Jordsjø Av Ursula K. Le Guin

I Jordsjø er trolldom og magi en del av samfunnet de lever i. Her kommer den unge trollmannen Ged til å sette en ond skygge ut i verden, en skygge som vil forfølge og forsøke å innhente han så lenge han lever. Dette er drivende god fantasy, i et landskap preget av øyer og hav, gamle kulturer og rike tradisjoner.

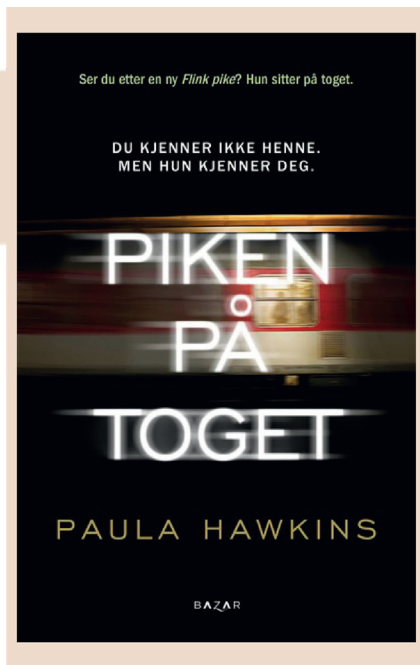
Del 3: Kontekst

Kontekstdelen er den siste delen av bokbeskrivelsen. Her kan du legge inn aktuell informasjon om boka. Det kan f.eks. være priser den har vunnet, mulige read alike, eller at boka har vært omtalt på tv eller snart blir filmatisert eller lignende. Er boka del av en serie, er det informasjon som passer godt inn her.

Noe annet som bør inkluderes så ofte som mulig i

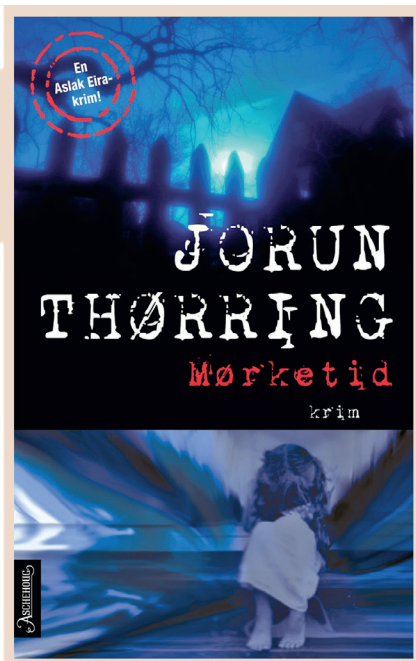
kontekstfeltet er appellfaktorer. Legger du på ord som beskriver bokas appellfaktorer, skaper du ikke bare en original tekst, men du hjelper også lånerne med å forstå hva slags type bok det er snakk om.

Husker du eksempelet med *Piken på toget* fra side 14? Der så vi at bokas viktigste appellfaktorer er den mørke og psykologiske tonen, sammen med det høye tempoet og de upålitelige fortellerstemmene. Vi så også at en mulig read alike er *Flink pike*. Alt dette kan vi legge inn i kontekstfeltet.

Piken på toget Av Paula Hawkins

Fra togvinduet fantaserer Rachel om det tilsynelatende perfekte paret som hun kjører forbi hver dag på vei inn til London. En dag er kvinnen meldt savnet, og Rachel klarer å vikle seg inn i etterforskningen. I sporene etter *Flink pike* er dette en mørk og psykologisk thriller med skyhøyt tempo, og noen svært upålitelige fortellere.

Mørketid Av Jorun Thørring

Klar for en kriminalroman med høyt tempo? En nedlagt internatskolebygning, et spøkelseshus, et lik. Noen kjenner sannheten om hva som har skjedd her, og vil for enhver pris hindre at den avdekkes, men polarmørket i nord skjuler ikke alle spor. «Thørring er et av de viktigste nye navnene i norsk krim etter 2000», sier Hans H. Skei, en av Norges fremste eksperter på kriminallitteratur.

Noen anmeldere skriver godt og presist om bøker, og det kan være fristende å la seg inspirere. I stedet for å forsøke omskrive et poeng, er det mulig å sitere i bokbeskrivelsen. Et sitat passer ofte inn i kontekstfeltet, som hos eksemplet over.

Følger du dette mønsteret blir det snart en rutine å skrive bokbeskrivelser. Etterhvert som du blir tryggere blir det spennende å prøve ulike anslag, og å finne

de ordene som best beskriver boka's appellfaktorer. Bokbeskrivelser har en sterk forankring i USA, hvor de ofte brukes som en del av lesersørvistjenestene. Vil du ha mer inspirasjon til bokbeskrivelser, kan du sjekke ut siden www.libraryreads.com. Her kan du abonnere på og lese månedlige oppdateringer om hva bibliotekarer i USA leser. De bruker malen til en bokbeskrivelse for å presentere bøkene, og tekstene blir korte, oversiktlige og informative for leseren.

Kapittel 6

Den indirekte samtalen

Ikke alle lånerne er like komfortable med å ha lesersørvissamtaler med de bibliotekansatte. Hvordan gir vi lesersørviss til disse lånerne?
Den indirekte samtalen er den samtalen vi har med lånerne ved hjelp av bibliotekrommet, og gjennom å skrive om bøker fra samlingen.

I dette kapittelet ser vi på hvordan vi, ved hjelp av bokbeskrivelser, kan konstruere brosjyrer med leseforsalg for lånerne. Vi ser også på ulike typer utstillinger som kan åpne samlingen for publikum i bibliotekrommet.

Brosjyre med bokbeskrivelser

En brosjyre med bokbeskrivelser samler leseforslag for lånerne. Det kan være leseforslag til bøker som ligner en populær tittel, eller du kan presentere bøker innenfor et tema eller en sjanger.

På www.lesersorvis.no kan du laste ned brosjyren.
Bruk den gjerne i ditt bibliotek!

I USA er det flere bibliotek som stiller ut slike brosjyrer i bibliotekrommet. Brosjyrene lar de sirkulere i takt med årstidene og etter hvert som det kommer nye utgivelser eller tema som blir populære. Når du etter en stund har opparbeidet deg et lite arkiv med bokbeskrivelser, kan du konstruere flere brosjyrer hvor bokbeskrivelsene blir satt inn i ny sammenheng.

Brosjyrene er en god måte å presentere lånerne for nye bøker i samlingen på, og er samtidig et nyttig referanseverktøy for de bibliotekansatte.

Brosjyrene kan gjerne inngå i en utstilling. Verdal bibliotek har laget brosjyren «Frydefulle mysterier», med bokforslag til lånere som liker «bøker hvor spenningsmotivet er jakten på gamle gåter, koder eller mysterier». Med utgangspunkt i brosjyren har de laget en utstilling med bøker der dette er viktige appellfaktorer.

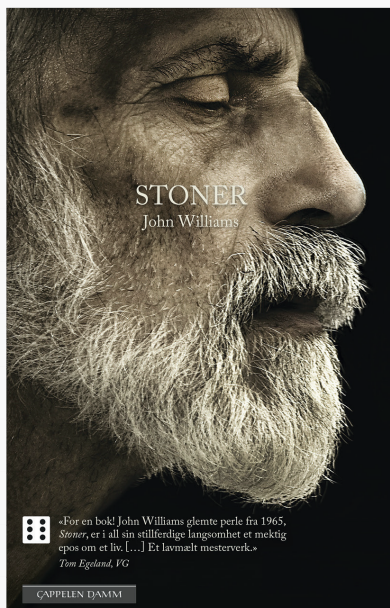
Bildet er hentet fra Verdal bibliotek

På www.lesersorvis.no finner du tre maler som du kan ta i bruk for å utarbeide egne brosjyrer. Malene tar utgangspunkt i programmet Publisher, som er en del av Office-pakken. Med utgangspunkt i malen kan du enkelt bytte bilde og tekst for å lage din egen brosjyre. Lager du en brosjyre med leseforslag til lånerne, får du god øvelse i å skrive bokbeskrivelser og tenke gjennom appellfaktorer.

Det ferdige resultatet kan du poste på Facebook-gruppa Lesersørvis. Der ligger det allerede flere brosjyrer til inspirasjon og deling!

Det er flere måter å bruke bokbeskrivelser på for å presentere lånerne for nye bøker. En illustrasjon som dette er fin både på nett og i bibliotekrommet:

LIKTE DU STONER?

Da foreslår vi disse bøkene:

Ensomheten i Lydia Ernemans liv handler ikke om den vonde ensomheten, men heller den trygge selvstendigheten til et helt og harmonisk menneske. Lydia er veterinær og bosatt utenfor Oslo. I sitt omsorgsyrke er hun med på å helbrede og lindre, og noen ganger også avlive. I likhet med *Stoner* er dette en fortelling om å finne skjønnhet i en enkel og ensom tilværelse. Boka er skrevet i et usedvanlig rikt, bevegende og konsist språk.

Nok en gjenfunnet klassiker! Her følger vi Gittel som vokser opp i mellomkrigstidens Nederland. Hun er mye overlatt til seg selv, og kan da hengi seg helt til pianospillet. Historien er skrevet gjennom barnets øyne, og den litt naive fortellerstemmen skaper en sorgmunter beretning om et fargerikt jødisk miljø i mellomkrigstiden. Boka har den samme stillferdige tonen som hos *Stoner*, men med innslag av også humor og ironi.

Dette er historien om Andreas Egger som lever sitt enkle liv i en liten østerriksk alpelandby. Barndommen er preget av strikt arbeid og harde kår, noe som følger han inn også i voksenlivet. I likhet med *Stoner* er dette en rørende og lavmælt bok som risser opp et helt menneskeliv, og lar de små øyeblikkene fortelle historien om noe større.

Utstillinger

Utstillinger har en viktig funksjon i bibliotekrommet, fordi de bidrar til å åpne samlingen for publikum. Massive hyller med rad på rad av bøker kan få selv den ivrigste låner til å resignere tidlig i alfabetet. En låner på jakt etter nye bøker begynner ofte med å se på hva som står utstilt.

Det er som regel høyere sirkulasjon på de bøkene som blir stilt ut, noe vi kan bruke bevisst for å promotere og vise frem nye deler av samlingen for lånerne. Et bibliotek med fokus på fronting av titler og utstillinger inviterer til samtale om bøker og litteratur. Utstillingene gjør bøkene mer tilgjengelig for lånerne, og gir inntrykk av at biblioteket er opptatt av formidling.

Det er mange måter å skape en utstilling på. Under har vi samlet forslag til noen utstillinger som er enkle å lage, og enkle å vedlikeholde. Ønsker du å bruke mer tid på det estetiske ved utstillingen, kan det være greit å ha i bakhodet at utstillingen helst bør kunne fylles på etter hvert som den plukkes fra hverandre. En utstilling bidrar til kontakt mellom lånerne og bøkene på biblioteket, og skal aller helst ikke få stå i fred!

Forslag til utstillinger

Utstillinger basert på sjanger

En utstilling som tar utgangspunkt i en sjanger er lett å lage, og lett å vedlikeholde. Leserne blir pre-

sentert for bøker fra sjangerens ulike undersjangre, og får kanskje øynene opp for bøker de ellers ikke hadde funnet frem til.

Aktualitet

Bildet er hentet fra Gjøvik bibliotek

Kommer en populær forfatter med ny bok snart?
 Eller er en populær bok i ferd med å bli film?
 En utstilling som tar utgangspunkt i en bok det
 blir etterspørsel etter bidrar til å vise at biblioteket
 er oppdatert på siste nytt. Samtidig er dette en
 god måte å hente frem gamle titler fra samlingen,
 som har samme appellfaktorer.

Utstilling basert på appellfaktorer

Det er fullt mulig å lage utstillinger basert på appellfaktorer. Dette er en fin øvelse for personalet, fordi alle som fyller på utstillingen må tenke gjennom appellfaktorer. Det er også en god mulighet til å presentere bøker sammen med andre medier, som tv-serier, spill og filmer.

Bilde er hentet fra Tønsberg og Nøtterøy bibliotek

Venteliste

Har du en bok som mange spør etter, men som det er lang venteliste på? Gjør som Skokie Public Library i den amerikanske staten Illinois: Lag en liten utstilling på hjørnet av hylla der boka skulle ha stått.

Bildet er hentet fra Lesersørvis

Biblioteket anbefaler

Lånerne på biblioteket er ofte nysgjerrige på hva de bibliotekansatte liker å lese. La dem vite hva de ansatte leser, gjerne også hvem som leser hva! En slik utstilling viser at de som jobber på biblioteket selv er lesere, og inviterer til samtale om bøker og litteratur.

Fokuset i lesersørvis er fortsatt å utarbeide leseforslag basert på lånerens interesser, men det betyr ikke at biblioteket ikke kan anbefale bøker! Det viktigste er å være bevisst på når man gjør hva, for å best kunne yte sørvis til alle lånerne på biblioteket.

Tips

Søker du på #lesersørvis på Instagram kan du få inspirasjon til flere utstillinger.

Merk dine utstillinger med #lesersørvis du også!

Kapittel 7

Kom i gang med leserørvis!

Hvordan komme i gang med lesersørvis på ditt bibliotek? I dette kapitlet ser vi på mulige strategier for å etablere og ekspandere tjenesten.

Kom i gang med lesersørvis!

Hvordan komme i gang med lesersørvis på ditt bibliotek? I dette kapitlet ser vi på mulige strategier for å etablere og ekspandere tjenesten. Har du lyst til å ta i bruk noen av verktøyene og teknikkene som du har lest om i denne boka, men vet ikke helt hvor du skal starte? Det viktigste er kanskje at du begynner med å få med deg ledelsen og resten av personalet. Det er lettere hvis alle er enige om hvor mye tid og ressurser som skal settes av, og hvilke oppgaver biblioteket skal prioritere. Med lesersørvis kan dere profesjonalisere bibliotekets formidlingstilbud, men det tar tid å bygge seg solid kunnskap om samlingene og skape de gode verktøyene for å formidle den. Med ledelsen og resten av personalet om bord blir det lettere å ta fatt på oppgaven og å skape en helhetlig tilnærming til lesersørvis i biblioteket.

Et mulig sted å begynne arbeidet er at personalet sammen utarbeider en liste over populære bøker på biblioteket. Dette er ikke det samme som seneste utlånsstatistikk, men en liste hvor dere samler bøker som har jevnt høyt omløp på biblioteket. Bøkene på lista er bøker som mange lånerne liker, og dere kan samle dem etter hvilken sjanger de tilhører. En slik liste er en god start for å få overblikk over populære titler på biblioteket, og det er et godt referanseverktøy. Kjenner alle ansatte til bøkene på lista? Hurtigles de bøkene du ikke kjenner til. Når du har oversikt over alle bøkene, har du allerede basiskunnskap om populære bøker på ditt bibliotek innenfor flere sjangre. Ved ansettelse av nytt personale er listene et godt sted å starte opplæringen.

Lag en strategi for hvordan dere kan bli kjent med nye deler av samlingen. Bli enige om et system for å lagre og dele ny kunnskap om bøker.

For å bli trygg på formidlingsmetoden må du øve på å tenke og snakke gjennom appellfaktorer. Dette er, som vi har vært inne på, nært knyttet til den måten vi naturlig tenker og snakker om bøker. Det handler bare om å bli trygg nok på appellfaktorene til at du kan bruke metoden i møte med låneren. Husk at lesersørvis er noe du allerede gjør, og at målet ikke er å finne den ene «riktige» boka til låneren. Målet er tilby mulige leseforsalg til låneren.

Lesersørvis krever fokus, og det krever arbeid over tid. Men etter en stund vil du merke at det å tenke gjennom appellfaktorer har blitt en vane. Det blir enklere å huske bøker, og det blir enklere å snakke om bøker. Det blir også lettere å forstå hva den enkelte låner har likt i en bok, og vil like i en annen. Etter hvert som kunnskapen om samlingene øker blir det også mulig å foreslå bøker på tvers av sjanger, og på tvers av kategoriene fag- og skjønnlitteratur. Det er nå du har opparbeidet deg det språket du trenger for å formidle fra bredden av samlingen, og det er nå det begynner å bli virkelig spennende!

Lesersørvis gir deg de redskapene du trenger for å nå frem til den enkelte låner. Som bibliotekansatt er du det viktigste leddet mellom bøkene og lånerne på biblioteket. Det er du som kan åpne samlingen for lånerne, og introdusere dem for nye bøker og leseopplevelser. Og det, det er verdifullt.

Håndbokas kilder og mulighet til videre fordypning

Kilder referert til i håndboka:

Moyer, J.E. & Stover, K.M. (2010). *The Readers' Advisory Handbook*. Chicago: American Library Association.

Mundal, R. (2012). *Den utfordrande formidlingssamtalen*. Bok og Bibliotek, Nr. 3/2012. Hentet 28. oktober 2016 fra: <http://www.bokogbibliotek.no/den-utfordrande-formidlingssamtala>

Orr, C. (2013) *Genreflecting: A Guide to Popular Reading Interests* (7th ed). Santa Barbara: Libraries Unlimited.

Saricks, J.G. (2005). *Readers' Advisory Service in the Public Library* (3th ed). Chicago: American Library Association.

Videre fordypning:

Lesersørvis. Et startverktøy. Utgitt av Viken fylkesbibliotek. Tilgjengelig på www.lesersorvis.no

Nettkurs i lesersørvis. Tilgjengelig på bibliotekutvikling.no. Kurset er utviklet av Viken fylkesbibliotek i samarbeid med Vestfold og Telemark fylkesbibliotek med støtte fra Nasjonalbiblioteket.

Sjangerskolen. Nettkurs. Tilgjengelig på bibliotekutvikling.no. Kurset er utviklet av Viken fylkesbibliotek med støtte fra Nasjonalbiblioteket.

Videre lesning om Readers' Advisory: metode og forskning:

Moyer, J. E. (2010). *Integrated Advisory Service: Breaking Through the Book Boundary to Better Serve Library Users*. Santa Barbara: Libraries Unlimited.

Moyer, J.E. (2008). *Research-Based Readers' Advisory*. Santa Barbara: Libraries Unlimited.

Orr, C. (2014). *Crash Course in Readers' Advisory*. Santa Barbara: Libraries Unlimited.

Videre lesning om Readers' Advisory og arbeid med sjanger:

Baker, J.S. (2015). *The Readers' Advisory Guide to Historical Fiction*. Chicago: American Library Association.

Burgin, R. (2004). *Nonfiction Readers' Advisory*. Santa Barbara: Libraries Unlimited.

Charles, J., Clark, C., Hamilton-Selway, J. & Morrison, J. (2012). *The Readers's Advisory Guide to Mystery* (2th ed). Chicago: American Library Association.

Fichtelberg, S. & Volz, B.D.(2010) *Primary Genreflecting: A Guide to Picture Books and Easy Readers*. Santa Barbara: Libraries Unlimited.

Kalen, E.F.S (2010). *Mostly Manga: A Genre Guide to Popular Manga, Manhwa, Manhua, and Anime*. Santa Barbara: Libraries Unlimited.

Mathews, P. (2011). *Fang-Tastic Fiction: Twenty-First Century Paranormal Reads*. Chicago: American Library Association.

Spratford, B.S (2012). *The Readers' Advisory Guide to Horror* (2th ed). Chicago: American Library Association.

Saricks, J.G. (2009). *The Readers' Advisory Guide to Genre Fiction* (2th ed). Chicago: American Library Association.

Wyatt, N. (2007). *The Readers' Advisory Guide to Nonfiction*. Chicago: American Library Association.

Videre lesning om Readers' Advisory og arbeid med spesifikk målgruppe:

Booth, H. (2007). *Serving Teens through Readers' Advisory*. Chicago: American Library Association.

Moyer, J.E. (2016). *Crossover Readers' Advisory: Maximize Your Collection to Meet Reader Satisfaction*. Santa Barbara: Libraries Unlimited.

Peck, P. (2010). *Readers' Advisory for Children and 'Tweens*. Santa Barbara: Libraries Unlimited.

Sullivan, M. (2010). *Serving Boys through Readers' Advisory*. Chicago: American Library Association.

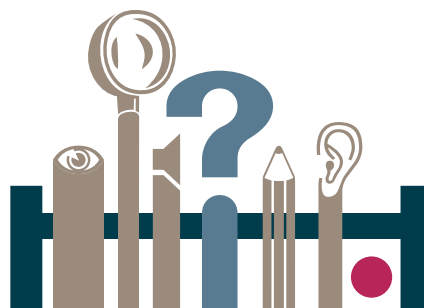
Lesersørvishåndbok er for deg som jobber med litteraturformidling på biblioteket.

Her får du innblikk i en metode som gjør det mulig å drive aktiv en-til-en formidling med utgangspunkt i den enkelte låner. Du får konkrete råd og verktøy for å bli kjent med nye bøker og forfattere på en hurtig og systematisk måte. Du får også tips til ulike utstillinger, og du kan lære å skrive bokbeskrivelser.

Lesersørvis er et helhetlig tilbud, og påvirker måten vi snakker, tenker og skriver om bøker.

Håndboka fokuserer på formidling til voksne lesere, men har stor overføringsverdi til også barn og ungdom.

Lesersørvis bygger på den amerikanske tjenesten Readers' Advisory.

*Verktøykasse til aktiv
litteraturformidling*

- Lesersørvissamtalen
- Formidlingsverktøy
- Hurtigles - les en bok på 10 minutter!
- Lær å skrive bokbeskrivelser!

9 788269 251500